

't Hupke

Nr.150 Herfst 2012

In dit nummer

- Fenologie
- Het Markdal
- Nieuwe atlas
- Heb ik wat met Lepelaars
- De Spreeuw
- Slechtvalken Grote kerk
- Bonte Vliegenvanger
Haagse Beemden
- Waarnemingen in de
Krochten
- Natuurgebied in de regio:
Sleeuwijkerwaard
- Dagje vogelen met Hans
van der Sanden
- Werkgroep Weimeren
- Mobbing

**Dit is uitgave nr.150. Jaargang 43
Oplage 275 stuks.**

't Hupke is een uitgave van de West Brabantse Vogelwerkgroep en wordt 4x per jaar toegezonden aan onze leden.

Bank:
ING 1063712

Bestuur

Kors Jan Snoeij (voorzitter)
Eric van Damme (secretaris)
Coen ter Kuile, (penningm)
Willem Veenhuizen, (biosecr.)
Ellie Pruiksma (PR & comm.)

Redactie

Martin van Leest
Jan Benoist
p/a Gaffelstraat 52
4835 AP Breda
redactie@westbrabantsewvg.nl

Vaste medewerkers

Raymond van Breemen
Henriëtte Huijgens
Piet van Iersel
Hans van der Sanden
Willem Veenhuizen
Harry van Vugt

Overname artikelen

Niets uit deze uitgave mag zonder schriftelijke toestemming van de redactie worden overgenomen.

Wijze van aanleveren

Kopij per email aanleveren als Word bestand zonder opmaak. Grafieken en tabellen en foto's apart aanleveren per email

Website

Aanvullende informatie van artikelen en activiteiten van onze vereniging vindt u op onze website.
www.westbrabantsewvg.nl

Webredactie

Ellie Pruiksma

Volgend Hupke

Verzenddatum 1 december
Aanleveren kopij tot 1 november

Foto omslag

Raymond van Breemen

Foto's achterzijde

Werkgroep Weimeren

Klussen voor mussen

In onze tuin hangt nog een nestkast die daar door de vorige bewoners is opgehangen. Een jaar of zes geleden hadden wij daar zomaar een broedpaartje Koolmezen in. We deden toen nog niet aan vogelen, maar we vonden het wel leuk om het hele gebeuren in onze eigen tuin van dichtbij te kunnen bekijken. Het af- en aanvliegen, eerst met nestmateriaal en later met allerlei lekkers in de snavel; het was leuk om het allemaal waar te nemen. We hebben ook nog staan luisteren naar het piepen van de jonge vogels in de kast. Het kastje opendoen durfden we niet, we waren bang het jonge gelukkige gezinnetje te verstoren.

Helaas hebben ze het niet gered. Na een periode van angstige stilte vonden we de jonge vogels dood in de kast. Daarna heeft tot op heden geen enkele vogel het meer de moeite waard gevonden om in onze tuin een broedpoging te ondernemen.

Nu we inmiddels zijn gegrepen door het vogelaarsvirus wilden wij in onze tuin de optimale vogelvoorwaarden creëren. Willem Veenhuizen heeft ons daarin met raad en daad bijgestaan. Vervolgens hebben we een nieuwe mezenkast gekocht en de oude verplaatst, keurig met de invliegopeningen naar het noordoosten gericht. Dit alles al in de herfst zodat de vogels vast konden wennen. Een vijver hadden we al, dus met wat strategisch neergelegde stenen in het water kon er ook in drink- en baddergelegenheden worden voorzien. Verder hebben we de hele winter gevoerd, dus wat kon er nog misgaan? We dachten zo het optimum in vogelvriendelijkheid en -gastvrijheid wel te hebben bereikt.

De vogels dachten daar toch kennelijk anders over. Bij de burens links broedden Kool- en Pimpelmezen en een Heggenmus. Bij de burens rechts broedden Koolmezen, nota bene in een kast in de volle zon en met de opening naar het zuiden! Er werd wel volop gefoerageerd in onze tuin maar bij de nestkasten bleef het akelig stil. Zo zie je maar weer, vogels houden geen rekening met schuttingen.

Deze zomer voerden we voor het eerst door en met name Huismussen waardeerden dat zeer. Het is een gekwetter van jewelste, soms zaten er wel twintig mussen in de tuin. En terwijl de Heggenmussen bescheiden op de grond de gevallen zaadjes oppikten, verdrongen alle Huismussen elkaar om een plekje aan de voedersilo te bemachtigen. Op de grond foerageren is hen kennelijk te min.

Maar zou ik nu misschien Huismussen kunnen verleiden om volgend voorjaar in onze tuin te gaan broeden?

Zelf een mussenkast timmeren? Nee, beter meteen een complex met drie appartementen. Mussen houden van gezelligheid. Die hangen we dan voor het raam van het schuurtje zodat we van binnen uit kunnen bekijken wat er gebeurt met de jonge vogels die volgend jaar ongetwijfeld uit het ei zullen kruipen in deze kast. Voor de zekerheid hebben we ook nog een rijtje woninkjes om aan de schutting te hangen. Dan hebben we voor het volgende voorjaar plaats voor zes paar Huismussen en twee paar Koolmezen.

Het was alleen een beetje jammer om op vakantie te gaan. Er kan dan niet meer gevoerd worden en de vogels rekenen daar inmiddels wel op. Als ze onze tuin over een paar weken nog maar kunnen vinden!

Het' blijft afwachten. Wie weet is er volgend jaar wel iets te melden over de huiselijke activiteiten van mussen op onze nieuwbouwlocatie. Ik houd u op de hoogte.

Kors Jan Snoeij

Op dinsdag 19 juni heeft Het Platform Markdal een 'Markdal-ei' aangeboden aan burgemeester Nuijten (gemeente Alphen-Chaam) en wethouder Willems (gemeente Breda). Plaats van handeling was de Scheele Brug over de Mark en onze voorzitter was er getuige van. Met het symbolische geschenk werden de twee bestuurders uitgenodigd (en misschien wel uitgedaagd) om het Markdal mee uit te broeden tot een duurzaam en vitaal gebied. Concreet werden de eerste drie plannen met de plaatselijke agrariërs aan de bestuurders aangeboden met het verzoek deze in gemeenten, provincie Noord-Brabant en waterschap Brabantse Delta te promoten en te helpen realiseren. Met deze eerste plannen kunnen aan de Mark bij Galder zowel de landbouw, de natuur en het water worden verbeterd.

Binnen het Platform Markdal werken velen samen: agrariërs, imkers, de Vlaamse vereniging Natuurpunt, de dorpsraden Ulvenhout en Galder, buurt- en wijkvereniging Bieberglaan en Ginneken, recreanten, particuliere grondbezitters, agrarische natuurbeheerders, architecten (Gebouw F) en zes natuurverenigingen. Tevens heeft de Koninklijke Nederlandse Heidemaatschappij (KNHM) een bescheiden bedrag beschikbaar gesteld. Hiermee laat het Platform Markdal zien dat het mogelijk is om met een breed draagvlak stap voor stap tot een duurzaam en vitaal Markdal te komen. Wij wensen het 'Platform Markdal, een natuurlijk initiatief' heel veel succes om op deze weg te kunnen doorgaan.

Vrijdag 22 juni stond de Brabantse Milieufederatie (BMF) stil bij haar 40-jarig bestaan. Onze voorzitter en secretaris hebben bij die gelegenheid het boek 'Vogels (houden) van Breda' namens de vereniging aangeboden. Er waren ruim 150 mensen op de sfeervolle bijeenkomst afgekomen. Bijzonder onderdeel van het programma vormden de presentaties van de studenten van Fontys Hogeschool voor de Kunsten. Zij toonden waartoe de natuur, met name bomen, hen inspireert. Het 'bos vol kleuren' bleek vol te staan met verrassende presentaties. Kunstenaar Piet Snoeren hield een korte toespraak over hoe natuur en landschap hem inspireren bij zijn schilderwerk. Van hem was ook werk te bezichtigen.

Tijdens de jubileumviering sprak directeur Nol Verdaasdonk de gasten toe. In zijn toespraak, 'Wonen in Brabant', stond het leven in harmonie met je omgeving centraal, de betrokkenheid van mensen bij hun omgeving en de betrokkenheid van de BMF, toen en nu. Op zijn wens om met name voor het behoud van de Grutto in Brabant initiatieven te ondernemen heeft de voorzitter hem direct aangesproken en samenwerking met de West Brabantse Vogelwerkgroep geopperd. Je weet maar nooit ...

Nol noemde onze werkgroep 'een respectabele club' en dat mogen we als een compliment opvatten.

Een succes voor de werkgroep Rooskensdonk: behalve een nieuw onderkomen voor de Boerenzwaluwen kan er op het terrein van het waterschap nu ook een huiszwaluwentil worden gerealiseerd. Dit dank zij de toezegging van een subsidie door Vogelbescherming Nederland. We wensen de werkgroep veel succes met het realiseren van de plannen.

Onze oproep om hulp heeft een aantal reacties van leden opgeleverd. Met hen zijn we momenteel in gesprek. Binnen niet al te lange tijd denken we hierover meer te kunnen melden. In elk geval blijkt dat de Nieuwsbrief en 't Hupke niet alleen goed worden gelezen, er wordt ook heel positief op gereageerd. Er blijkt maar weer uit hoe actief onze vereniging is!

Eric van Damme

Nestkastjes

Hoe krijg je het grote publiek enthousiast voor vogels? Met Zeearenden of broedende Ooievaars?

Spectaculaire gebeurtenissen worden echter weer snel vergeten.

Wat wel blijft hangen zijn de gebeurtenissen in de eigen tuin als meesjes een nestkastje in- en uitvliegen; daar voelt men zich bij betrokken.

Dat werd weer bevestigd bij mijn nestkastonderzoek in het Liesbos.

Als je met een ladder in de buurt van het restaurant staat valt dit wel op.

"Wat bent U aan het doen?"

"Ik controleer hoeveel jongen er groot komen."

Een echtpaar: "Wij hebben op de camping ook nestkastjes opgehangen waar meesjes in broeden.

Kun je tijdens het broeden wel in het kastje kijken?"

Een moeder met dochter: "Wij hebben een kastje in de tuin waar alleen Koolmeesjes in broeden.

Wat moeten wij doen om ook andere soorten aan te trekken?"

Een geïnteresseerd jong stel vroeg hoe groot het gat moest zijn en of het oude nest verwijderd moest worden.

Een Merel of Heggenmus in de tuin trekt blijkbaar niet zoveel aandacht als een mees die in een zelf opgehangen nestkast broedt.

Ook het voeren in de winter met vetbollen, zaad en pindanoten geeft de mensen het gevoel dat zij vogels kunnen helpen. Deze bezigheden kunnen de interesse voor vogels zeker stimuleren. Dus doe familie en vrienden een nestkastje cadeau!

Biemeeus

Op zoek naar inkomsten

Door de enorme bezuinigingen op natuurbehoud moeten Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en de Provinciale Landschappen nieuwe inkomsten zoeken.

Na de val van het kabinet-Rutte hebben drie politieke partijen kunnen bedingen dat er 200 miljoen minder bezuinigd wordt, maar er blijft toch 500 miljoen te bezuinigen over. Dit gaat onvermijdelijk ten koste van het natuurbehoud.

In de bossen wordt meer hout gekapt voor de verkoop. Dat is wel een aanslag op het kapitaal.[??]

Als het kappen nu maar niet in het broedseizoen plaatsvindt, kan het gunstig uitpakken voor de biodiversiteit, vooral in nu monotone dennenplantages.

Meer gronden worden verpacht.

Paden worden minder goed onderhouden, kapotte banken worden niet vervangen.

Zorgelijk is dat er steeds minder toezicht wordt gehouden door alle natuurbeheerders. Veel recreanten kunnen zich niet goed gedragen: er worden dingen vernield en er wordt vuil gestort.

Op Eerste Pinksterdag had de familie Tokkie een partytent compleet met barbecue op de hei geplaatst. Toen er een opmerking over werd gemaakt volgde er een bedreiging. De beheerder was niet bereikbaar.

In de nieuwe situatie wordt er een beroep gedaan op vrijwilligers om taken uit te voeren. Wij kunnen helpen door inventarisatiewerk over te nemen. Zo raken beheerders ook beter op de hoogte van wat er broedt en kan daarmee rekening gehouden worden.

Harry van Vugt

Roodborsttapuit uit Duitsland

In de Lage Vugtpolder hebben Roodborsttapuiten gebroed.

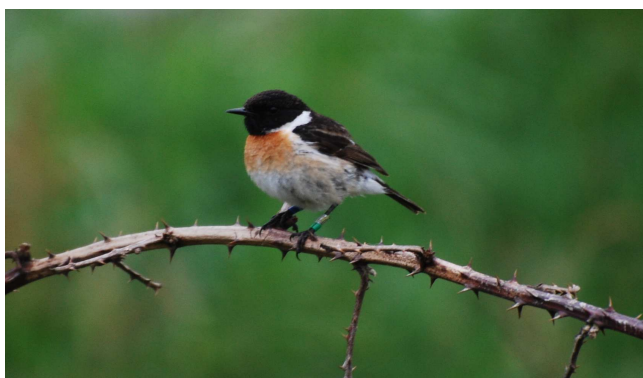
Op 21 april 2012 zag en fotografeerde Nick Jansen een man Roodborsttapuit die voorzien was van kleurringen.

Op 8 mei 2012 zag Marietta Peters dezelfde vogel en haar man kon er ook foto's van maken.

Op 13 mei zag Ton Pieterse de vogel met kleurringen ook.

De herkomst van de Roodborsttapuit kon dus achterhaald worden. Deze was geringd op 18 juni 2011 in Duffelwald, Nordrhein-Westfalen, Duitsland in een nest van vijf jongen.

Van de Duitse ringer kwam een bedankbrief. Hij vroeg om later dit jaar nog door te geven of de vogel in augustus en september nog aanwezig was.

Roodborsttapuit

(Marietta Peters)

Over het algemeen gaan vogels broeden op de plaats waar ze geboren zijn of eerder hebben gebroed. Dit wordt homing genoemd. De in de Lage Vugtpolder broedende Roodborsttapuit is daarop een uitzondering.

Deze vogel kreeg veel belangstelling, een bewijs dat rond Breda goed opgelet wordt.

Harry van Vugt

Wilde vogelsoorten kweken

Volgens de Flora- en Faunawet is het toegestaan wilde vogels in gevangenschap te houden, mits deze in gevangenschap zijn gekweekt en als nestjong worden voorzien van een vaste voeding.

Waartoe dit geleid heeft is te zien op Marktplaats. Daar worden de meest zeldzame vogels aangeboden.

Er is een grote fout gemaakt bij de totstandkoming van de wet. Zeldzame en bedreigde vogelsoorten hadden uitgesloten moeten worden.

Er wordt veel fraude gepleegd zoals het uithalen van nestjongen in de natuur. De Algemene Inspectie Dienst zou controle moeten uitoefenen maar doet vrijwel niets. Inmiddels leven er in Nederland daarom meer ontsnapte Oehoes dan wilde.

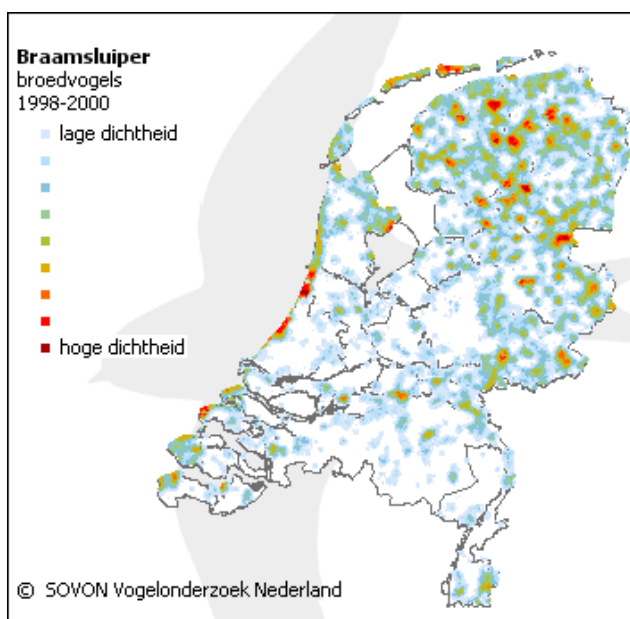
Vogels waar geen vraag meer naar is worden losgelaten met alle negatieve gevolgen vandien.

Roofvogelshows vermaken het onwetende publiek op festiviteiten met o.a. Kerkuilen. Wij zagen dit onder andere, op de kinderboerderij en bij de Brabantse Delta.

Geconfronteerd met de problemen was Bleker het zowaar eens met de bezwaren en hij beloofde er wat aan te gaan doen.

Harry van Vugt

Braamsluiper lang aanwezig

Ieder voorjaar van eind april tot begin mei worden bij ons wel Braamsluijpers gehoord maar broedgevallen zijn vrij zeldzaam. In de vijftig jaar dat ik in het Ginneken woon heb ik nooit een langdurig aanwezige Braamsluiper vastgesteld.

Maar dit jaar was dat anders. Op 6 mei hoorde ik voor het eerst dit jaar een Braamsluiper in Breda, en wel in de Bavelselaan.

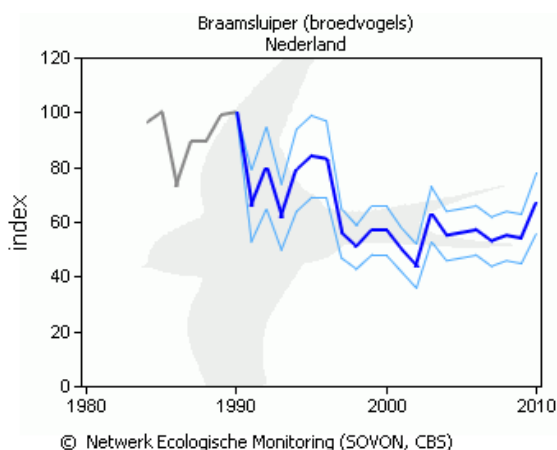
Tot 17 juni werd de vogel vrijwel dagelijks zingend waargenomen in diverse tuinen in een cirkel van circa 200 meter. Volgens de SOVON-normen zou dit goedgekeurd worden als broedgeval, maar het kan ook een solitair mannetje zijn geweest.

De algemene gegevens over (het broeden van) deze vogelsoort zijn:

Nederland: sinds 1990 afgenomen met 40 procent (Bron: SOVON).

West-Brabant: in 1989-1996 in stedelijk gebied circa 350-500 paar.

Stad Breda: in periode 2002-2008 negen territoria.

Harry van Vugt

Tijd voor actie

Door het verschijnen in de jaren vijftig van 'de Kist', de vogelgids waarin de 591 in Europa vastgestelde vogels werden afgebeeld en kort beschreven, nam het vogels kijken als tijdverdrijf een grote vlucht. Naast deze gids zijn er tegenwoordig meer gidsen waarvan de vogelaar gebruik kan maken, voor, tijdens of na het vogels spotten in de natuur.

Een beginnend vogelaar moet moedig en volhardend zijn. Lange tijd doen alle fluitertjes hun best om zich in bijna niets van elkaar te onderscheiden. Ze zijn klein, bruingrijs en ze doen elkaar ook nog eens na. KBV'tjes is niet voor niets de verzamelnaam: kleine, bruine, vogeltjes.

Er zijn veel manieren om je plezier in vogels kijken en je vogelkennis te vergroten. Zo kun je de verschillende cursussen en lezingen bij de Vogelwerkgroep volgen en deelnemen aan de aangeboden excursies en studietochten. Wil je je plezier met en kennis van vogels nog meer verdiepen en verbreden, en je waarnemingen op een gestructureerde, algemeen aanvaarde manier vastleggen, zodat ook anderen er gebruik van kunnen maken?

Dan komt de gratis introductiecursus broedvogel-inventarisatie goed van pas. Zeker na de vakantieperiode waarin nieuwe energie is opgedaan om leuke dingen aan te pakken.

Je maakt kennis met de verschillende broedvogel-inventarisatieprojecten van SOVON, zoals MUS (Meetnet Urbane Soorten), kolonievogels en BMP (Broedvogel-monitoring Project) en leert de verschillende manieren van inventariseren toepassen. Met die kennis en kunde kun je

bijvoorbeeld een bijdrage leveren aan de nieuwe SOVON-atlas van vogels in Nederland, waaraan vanaf eind 2012 gewerkt gaat worden.

Na de aankondiging van de cursus in 't Hupke nr 149 hebben zich de eerste enthousiaste aspirant-inventariseerders al gemeld, maar er zijn nog wat plaatsen vrij.

Wat houdt de cursus in?

De kennismakings- en oriëntatie-avond vindt plaats in november. De drie theorie-avonden worden door SOVON waarschijnlijk gegeven in februari en maart 2013, van 19.30 tot 22.00 uur. Ze zullen vooral gaan over de technieken van het inventariseren bij de diverse projecten. En natuurlijk wordt er aandacht besteed aan het nieuwe atlasproject. Deze avonden worden gevolgd door praktijkochtenden in maart en april, vooral voor de vogelgeluiden, het herkennen van vogels en hoe de gegevens te noteren.

Wat wordt er van de deelnemers verwacht?

- 1) Nu al in de praktijk oefenen met het herkennen van vogels in het veld en met vogelgeluiden, al of niet met anderen. Een goede kennis van en ervaring met vogelgeluiden en het herkennen van vogels in het veld.
- 2) Deelname aan de zes onderdelen van de cursus.
- 3) Daarna twee jaar inventariseren van een gebied en de gegevens vastleggen, ten behoeve van bijvoorbeeld de nieuwe SOVON-atlas.

Wanneer en hoe meld je je aan?

De aanmeldingstermijn eindigt op 31 oktober 2012. Om vergissingen te voorkomen is er slechts één adres waar je je kunt opgeven. Dat is het secretariaat. Te bereiken via de mail:

secretaris@westbrabantsevwg.nl. Het kan ook per brief: secretaris West Brabantse VWG, Keiweg 7,

4902 PC Oosterhout of telefonisch: 0162-453563.

Let op:

Sommige leden hebben mondeling, bijvoorbeeld tijdens een lezing of een excursie, aangegeven de cursus te willen volgen. We zien graag dat ook deze personen zich alsnog melden bij de secretaris, juist om misverstanden te voorkomen.

Hans en Agnes van der Sanden

Brief over ontwerp-Bestemmingsplan Noord

Vanaf half mei tot 12 juni lag het voorlopig ontwerp Bestemmingsplan Buitengebied Breda Noord ter visie. Tegen dit voorlopig ontwerp is door verschillende organisaties bezwaar aangetekend; de Natuur- en Milieuvereniging Markkant te Bavel, de Vereniging voor natuureducatie & duurzaamheid IVN Mark & Donge te Oosterhout, de VLIP Vereniging Landschapsbehoud in Prinsenbeek en onze vereniging. Omdat het een voorlopig ontwerp is kan er nog van alles worden gewijzigd. De volgende tekst vat de brief aan de gemeente samen; Ik zal de brief niet helemaal weergeven om het geduld van de lezer niet te veel te op de proef te stellen.

De paragraaf Natuur en gebieden met natuurwaarden. Algemeen:

Binnen de natuurgebieden, zoals die te vinden zijn in de toelichting in paragraaf 2.3.6, liggen gebieden die de enkelbestemming Agrarisch met waarden - Natuur- en landschap en de dubbelbestemming Waarde - Attentiegebied ecologische hoofdstructuur hebben.[oef] In

de toelichting is vervolgens uitgewerkt wat het verschil is met de andere gebieden. Het is voor de lezer niet eenvoudig te achterhalen wat de verschillen zijn. Hij moet daarvoor talloze regels met elkaar vergelijken. Het gaat in feite om agrarisch gebied dat op termijn hetzij natuur dan wel waterbergingsgebied gaat worden. Een en ander is bij de realisatie van de ecologische hoofdstructuur (EHS) vastgelegd. De regels zouden dan zo moeten zijn dat continuïteit in het huidige gebruik mogelijk is, maar omzetting naar andere vormen van agrarisch gebruik niet wordt toegestaan. Het is ons niet duidelijk hoe de gemeente Breda dit denkt te realiseren dan wel denkt te controleren. Voor de weidevogels, die sowieso gebaat zijn bij een bepaalde vorm van agrarisch gebruik, is bijvoorbeeld mozaïekbeheer van bestaand grasland van belang. De West Brabantse Vogelwerkgroep heeft goede contacten met agrariërs in bijvoorbeeld Weimeren ten behoeve van de weidevogels.

Overigens wordt in de toelichting maar zeer weinig gezegd over de ecologische waarde. De ecologische waarden zijn naar onze mening te vinden in de bestaande en vastgestelde beheersplannen van de natuur- of waterbeheerder en de monitoringsrapporten van de eigenaar/beheerder. In de toelichting wordt hier niet naar verwezen. De waarde zelf wordt juist bekrachtigd door het huidige beheer. Dit kan niet gemakkelijk in soorten of soortenlijsten worden vastgelegd. De Steenuil moet het hebben van zijn directe, zo mogelijk rommelige omgeving waarin hij kan foerageren en zijn jongen grootbrengen.

Paragraaf 2.3.6.1. Natuurgebieden

De gebieden worden weliswaar afzonderlijk kort beschreven doch hun status en huidig beheerder worden niet vermeld. In dit geval gaat het allemaal om gebieden die door Staatsbosbeheer worden beheerd met verschillende doelstellingen: bos, weidevogelgebied, overwinteringsgebied voor ganzen, reservaat voor bepaalde soorten planten en dergelijke.

Strijpen/ de Berk

In de tekst worden alleen planten genoemd. Uit een door leden van de West Brabantse Vogelwerkgroep uitgevoerd onderzoek is bekend welke vogels hier broeden. De Rode Lijstsoorten zouden best genoemd kunnen worden, denk aan uilen en roofvogels. Waarom wel planten en geen vogels is dan de vraag? Sommige vogelsoorten liften toch zoals bekend is, mee met de maatregelen die genomen worden voor de planten.

Weimeren

Er is hier een roekenkolonie geweest, maar die is verdwenen. In het verleden is ooit overlast geconstateerd en zijn de bomen met nesten gekapt. Exit Roeken. Weimeren is van belang voor het broeden van de laatste? weidevogels, als Grutto, Kievit, Veldleeuwerik en Scholekster, en voor roofvogels als Bruine Kiekendief en Buizerd.

Rooskensdonk

Er is een stijgende lijn in het voorkomen van de steltlopers: Grutto, Kievit, en in het bijzonder de Kluut. Het gebied is, omdat het een hoge grondwaterstand kent, bijzonder geschikt geworden voor deze vogels, wat ook bevordert is door het graven van enkele ondiepe plasjes in het gebied.

De Vierde Bergboezem

Deze is nog sterk in ontwikkeling evenals het vlakbij gelegen Haagse Beemdenbos. Daardoor zal de vogelpopulatie sterk

veranderen. Te verwachten is dat het een goed biotoop zal zijn voor de weidevogels, zoals het ernaast gelegen Weimeren. Het IVN heeft hier meer dan tien jaar de vogels geteld.

Par 2.3.6.2. Flora en Fauna

Voor deze paragraaf in het voorlopig ontwerp is gebruik gemaakt van gegevens die mijns inziens via waarneming.nl zijn verkregen. Dit blijkt uit het aan de klankbordgroep gepresenteerde kaartmateriaal en de soorten die worden genoemd. Gelukkig worden in de tekst de waarnemingen gerelativeerd, maar het is jammer dat daarnaast geen andere bronnen zijn aangeboord. De West Brabantse Vogelwerkgroep, Staatsbosbeheer en de afdeling Breda van de KNNV, alsmede de provincie Noord-Brabant, beschikken over betere gegevens. We stellen er prijs op als in de literatuurlijst de gebruikte bronnen worden vermeld zodat de gegevens controleerbaar zijn.

In de tekst wordt als bijzonder te beschermen soort de Steenuil genoemd. Gelukkig maar. De vogel is niet voor niets tot het symbool voor de biodiversiteit in de gemeente Breda gekozen. Samen met de gemeente heeft de West Brabantse Vogelwerkgroep gewerkt aan een overzicht van de broedgevallen binnen de gemeentegrenzen. We vragen de gemeente ervoor te zorgen dat de juiste kaarten in de toelichting van het definitieve bestemmingsplan worden opgenomen.

Terloops wordt in dit voorlopig ontwerp ook gesproken over de drie windmolens die bij Rooskensdonk zouden kunnen komen. Omdat de hoogte van de windmolens wordt aangepast is hiervoor een wijziging van het bestaande bestemmingplan gewenst. Onze vogelgegevens zijn inmiddels door het SOVON bij Harry van Vugt opgevraagd. Het SOVON heeft de beschikking over de waterwildtellingen van de Vogelwerkgroep ter plaatse. Onze werkgroep Rooskensdonk heeft de broedvogelgegevens aan Staatsbosbeheer doorgegeven. Ik zou zeggen, informatie genoeg om de windmolens daar niet te willen.

Nadat de bezwaren tegen het voorlopig ontwerp door de gemeente zijn verwerkt, wordt een nieuw ontwerp ter visie gelegd. Dat is het moment voor een volgende reactie van de Vogelwerkgroep

Piet van Iersel

Golfbaantellingen

Op 21 april 2012 is er door leden van onze Vogelwerkgroep weer geteld op de vier golfbanen waar dit al jarenlang gebeurt.

Op De Haenen leidde Cees Janssen 6 deelnemers rond en nam hij 37 soorten waar.

Op Bosdal zagen Jan-Willem Wijnhoven en Wilma Rasink 40 soorten terwijl zij 9 deelnemers rondleidden.

Op Princenbos telden Marjo Bijl en Cees Huijben 48 soorten en 10 deelnemers.

Toxandria werd belopen door Piet van Iersel en Harry van Vugt. Ze namen 40 soorten waar. Aan de wandeling namen 14 personen deel.

Harry van Vugt

Belevenissen in de Doenradestraat

Het wordt steeds rustiger en stiller in en rond de tuin in de Doenradestraat.

Het Roodborstje heeft met succes jongen grootgebracht in een zware coniferen haag. Een jong in vaal verenkleed komt al scharrelend wat voedsel vergaren op het gazon.

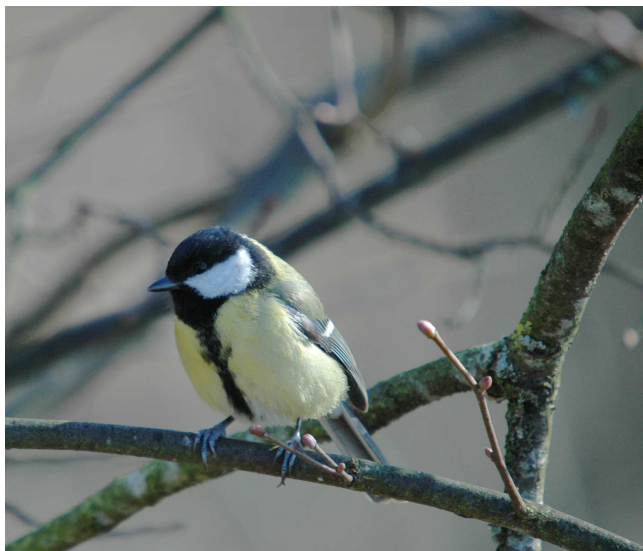
Ook de Heggenmus, dagelijks in de tuin aanwezig, heeft ergens jongen grootgebracht.

Wat wel opviel is dat er zo weinig Merels in de omgeving aanwezig zijn. Bij ons was er maar één koppel af en toe te zien. En er waren geen jongen in de tuin of in de omgeving. Iedere dag voeren we nog een handje strooivoer op de vogelplank; steevast zijn er twee, soms drie exemplaren van de Turkse Tortel aanwezig. Volgens mij steeds dezelfde. Ze komen al aanvliegen als ik naar buiten kom. Die turken eten nog net niet uit de hand. De derde is een jong dat na de derde broedpoging in de klimop groot is geworden. Het jong is goed te herkennen; het heeft een dof verenkleed met amper een zwarte halsring of vlek.

Toen het jong nog kleiner was en schuilde op het nest in de klimop werden andere vogels fel weggejaagd. Vooral de Houtduif (David tegen Goliath) werd fanatiek verjaagd, zelfs op en nabij de voerplank.

Wat dacht je wat: in mei bijna geen Pimpelmees in de tuin, en toch een broedgeval in een nestkast! Weinig van gemerkt totdat we een keer achter in de tuin koffie zaten te drinken, en de jongen geluid gaven. Ongeveer acht Pimpels zijn op 24 mei uitgevlogen. Tot heden kwam een aantal jongen met de ouden nog eens terug in de tuin om te badderen,

De Koolmees werd intussen maar een enkele keer hier gezien.

Koolmees

(Gert Bouwmeester)

De Gierzwaluwen waren in de naastgelegen straat weer goed present. De laatste dagen hoor ik ze al bijna niet meer. Is nu al een deel ervan terug naar Afrika of is het slechte, natte weer de oorzaak van hun afwezigheid?

Opvallend, je schrikt van zo dichtbij gewoon van het geschreeuw dat je aan het strand verwacht: twee Kleine Mantelmeeuwen die op het platte dak brood kwamen halen, dat een van de burens erop had gegooit. In al die

twaalf jaar dat we hier wonen heb ik nog nooit geen Kleine Mantelmeeuw aan de 'grond' gezien.

Zo zie je maar weer dat je naast de voordeur (en in de stad) weer van alles kunt beleven.

Stadsvogelexcursie 20 mei 2012

Met twintig(!) vogelaars en vogelaarsters ging ik om 7.00 uur op pad door het Zaaarpark, een park gelegen aan de oevers van de Aa of Weerjys.

We hadden een mooi zicht op een paar Kleine Karekieten in het riet nabij de vistrap, in de meander.

Een mannetje Huismus zocht druk naar kleine insecten en luizen in het riet om ze aan zijn jongen te voeren.

Het schattig rood op de kop van de jonge Meerkoeten deed het zoals altijd goed.

De beide Putters die op hun gemak bij de grond graszaden aan het eten waren konden we allemaal even goed zien, prachtig dat rood en geel.

Het verschil in zang tussen de Tuinfluiter en de Zwartkop hebben we nu weer eens goed kunnen horen. Hoe was het ook alweer.....

Later zijn we nog even teruggelopen. Tussen de honden waren nog twee Nijlganzen te zien, een Fuut zwom dichtbij een kano! En boven ons cirkelde nog een Buizerd.

Al met al hebben we dertig soorten gehoord of gezien.

Stadsvogelexcursie 17 juni 2012

Met zeven enthousiaste deelnemers vertrokken we zoals gebruikelijk om 7.00 uur voor een stadsvogelwandeling vanaf het Van Koolwijkpark (Engelse tuin). We liepen langs een deel van de Molengracht.

Natuurlijk hebben we de algemene soorten gehoord of gezien. Leuk waren de voedselzoekende Staartmezen in een oude blauwspaar; die konden we allemaal goed zien.

Een Grote Bonte Specht konden we nog net door de takken heen bewonderen. Even later vloog hij weg richting kazerneterrein.

Mooi te horen en te zien was een zingende Groenling in de top van een berk.

In de Molengracht is altijd wel een Meerkoet aanwezig, nu was er zelfs een met bijna volgroeide jongen.

We werden uitgenodigd om een rondje te lopen in de kloostertuin achter het oude Ignatiusziekenhuis. Het is een prachtig aangelegde tuin met veel mogelijkheden voor vogels, maar we hebben er weinig soorten gespot: een Roodborstje en een paar Kauwen.

Bij het teruggaan hoorden we nog het 'steentje over het ijs'-geluid van de Boomklever, (hoek Claudius Prinsenlaan-Wilhelminasingel). Een mooie waarneming, want de klever is binnen de stad een betrekkelijk zeldzame verschijning.

In totaal hebben we maar 22 soorten waargenomen: het was te koud voor de tijd van het jaar en het was al weer wat later in het vogelseizoen.

Tot een volgende stadsvogeltocht in 2013! Naar andere gebieden?

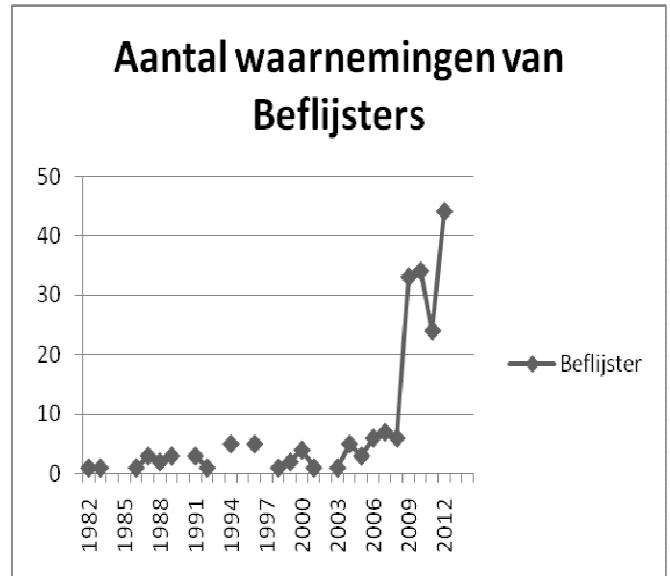
Willem Veenhuizen

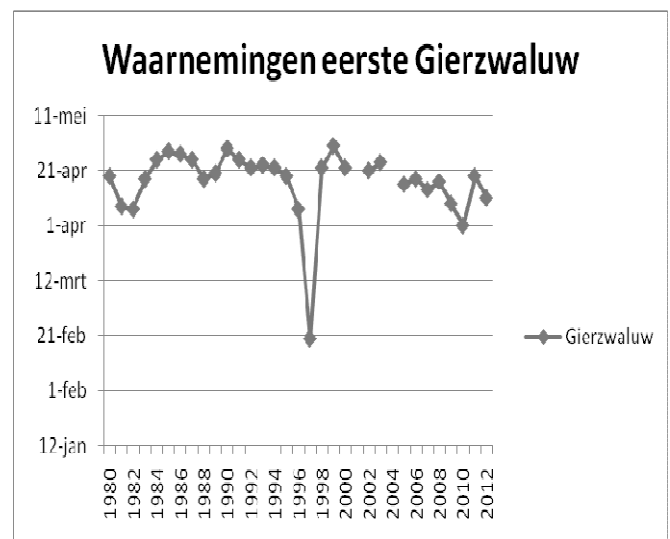
Fenologie

Een onderzoeker die zich bezig houdt met de fenologie bestudeert het verband tussen natuurverschijnselen en de meteorologische of klimatologische omstandigheden. Komen bijvoorbeeld in het voorjaar onze Afrikagangers eerder terug door de opwarming van de aarde? Of: waarom kwam de eerste Boerenzwaluw dit jaar een week eerder in ons land aan dan vorig jaar? Maar ook: waarom bloeien de sneeuwkllokjes dit jaar tien dagen later dan vorig jaar? Een onderzoek waar iedereen aan mee kan doen. Dus deed ik evenals in andere jaren ook dit jaar weer het verzoek om de eerste waarnemingen van doortrekkers of zomergasten door te geven. Maar het aantal ingestuurde door onze leden waarnemingen via waarneming.nl of rechtstreeks aan mij viel tegen. Kunnen onze leden te weinig soorten herkennen aan hun geluid, wat zeker bij de zangvogels belangrijk is, of neemt men de moeite niet zijn waarnemingen in te sturen?

Ook dit jaar waren er weer weinig meldingen van de Grauwe Kiekendief en de Draaihals. Oorzaken hiervan zijn de achteruitgang van deze soorten in onze omgeving en de onbekendheid ermee. Dit jaar was er een zeer vroege melding (31-1-2012) van een Visarend, ruim twee maanden eerder dan de tweede waarneming. Ook de melding van de eerste Grutto (18-1-2012) was vroeg. Beide waarnemingen zijn de vroegste voor deze soorten in het archief van de Vogelwerkgroep. De eerste Regenwulpen werden op 30 maart, bijna een maand later dan vorig jaar, gemeld. Evenals vorig jaar werden er weer relatief veel Rode Wouwen gezien. De eerste werd gemeld op Nieuwjaarsdag, waarschijnlijk was dit een overwintenaar. Op 15 april 2012 werd de tiende waarneming doorgegeven twee weken eerder dan vorig jaar. Opvallend was het aantal meldingen van de Belflijster. Op 3 april werden de eerste gemeld en op 13 april werd de tiende waarneming doorgegeven.

Hier is duidelijk de invloed te zien van waarneming.nl op het aantal waarnemingen. Maar ondanks dat toch een opvallend aantal waarnemingen van de Belflijster. Maar het is bekend dat de trekintensiteit van jaar tot jaar sterk uiteen kan lopen. Tijdens de voorjaarstrek levert een sterke wind uit het noorden of oosten meer doortrekkende Belflijsters in ons land op dan met een zuiden- of westenwind. De Gierzwaluw werd ook dit jaar weer ruim voor Koninginnedag in onze omgeving waargenomen. Terwijl in de meeste Gierzwaluwen pas eind april- begin mei arriveren.

Met dank aan de waarnemers die de moeite namen hun waarnemingen door te geven. Als u vergeten bent ze door te geven, geen probleem het kan nog altijd!

Hans van der Sanden

Onderzoek + inventarisaties + verslagen

	Vroegste waarneming	Vroegste waarneming	Fenologie		
	Avifauna Brabant.	Archief of 't Hupke	1	2	3
Soort					
Lepelaar	16-02-60	15-01-12	15-01-12	25-01-12	03-03-12
Zomertaling	06-03-61	01-03-10	12-03-12	12-03-12	12-03-12
Wespendief	08-04-61	09-04-11	11-05-12	13-05-12	14-05-12
Rode Wouw *	19-01-64	01-01-12	01-01-12	05-03-12	06-03-12
Bruine kiekendief *	21-02-62	01-01-11	01-01-12	03-02-12	08-02-12
Grauwe kiekendief	05-04-64	06-04-06	30-04-12	07-05-12	12-05-12
Visarend	17-03-63	31-01-12	31-01-12	02-04-12	06-04-12
Boomvalk	24-03-44	12-03-90	23-04-12	25-04-12	28-04-12
Kwartel	26-03-64	11-04-11	30-04-12	04-05-12	05-05-12
Steltkluut	16-04-49	10-04-11	29-04-12	07-05-12	11-05-12
Kleine plevier	18-03-50	03-03-07	16-03-12	17-03-12	17-03-12
Kemphaan	28-04-62	23-02-09	26-02-12	01-03-12	02-03-12
Grutto (1)	13-02-55	18-01-12	18-01-12	22-02-12	23-02-12
Regenwulp	13-02-66	03-03-11	30-03-12	31-03-12	02-04-12
Zwarte ruiter	28-02-65	20-02-11	10-03-12	11-03-12	12-03-12
Groenpootruiter	07-04-66	16-03-10	16-03-12	25-03-12	27-03-12
Bosruiter	22-04-53	02-04-12	02-04-12	02-04-12	08-04-12
Oeverloper	09-04-60	18-02-11	12-03-12	16-03-12	18-03-12
Zwartkopmeeuw	23-04-62	13-02-10	02-03-12	03-03-12	05-03-12
Visdief	08-04-60	25-03-10	29-03-12	19-03-12	03-04-12
Zwarte stern	07-04-60	13-04-82	27-04-12	28-04-12	29-04-12
Zomertortel	18-04-64	16-04-88	30-04-12	07-05-12	07-05-12
Koekoek	09-04-66	12-03-11	07-04-12	11-04-12	11-04-12
Gierzwaluw	15-04-57	29-03-90	11-04-12	12-04-12	13-04-12
Draaihals	02-04-64	02-04-03	26-04-12	29-04-12	04-05-12
Boomleeuwerik	13-02-61	11-01-96	17-01-12	22-02-12	25-02-12
Oeverzwaluw	02-04-66	02-03-12	02-03-12	19-03-12	20-03-12
Boerenzwaluw	02-03-60	18-02-07	18-03-12	18-03-12	21-03-12
Huiszwaluw	06-04-51	26-03-11	04-04-12	05-04-12	06-04-12
Boompieper	23-03-59	10-03-07	24-03-12	25-03-12	25-03-12
Gele kwikstaart	01-03-62	10-03-03	22-03-12	31-03-12	01-04-12
Nachtegaal	11-04-52	05-04-11	10-04-12	11-04-12	11-04-12
Blauwborst	08-03-59	02-03-10	17-03-12	17-03-12	17-03-12
Zwarte roodstaart *	06-03-57	02-01-12	02-01-12	24-02-12	17-03-12
Gekraagde roodstaart	29-03-57	05-03-07	03-04-12	06-04-12	06-04-12
Paap	11-03-62	26-03-90	21-04-12	29-04-12	29-04-12
Roodborsttapuit *	18-01-59	02-01-04	08-01-12	11-01-12	17-01-12
Tapuit	05-04-66	18-03-84	23-03-12	23-03-12	28-03-12
Beflijster	29-03-96	20-03-09	03-04-12	03-04-12	06-04-12
Sprinkhaanzanger	09-04-64	01-04-10	07-04-12	11-04-12	11-04-12
Snor	04-04-61	28-03-12	28-03-12	06-04-12	06-04-12
Rietzanger	05-04-57	22-03-12	22-03-12	25-03-12	25-03-12
Bosrietzanger	25-04-45	18-04-80	19-05-12	02-05-12	03-05-12
Kleine karekiet	09-04-55	03-04-09	08-04-12	17-04-12	19-04-12
Spotvogel	06-04-43	10-04-90	02-05-12	03-05-12	05-05-12
Braamsluiper	07-04-63	04-04-90	24-04-12	26-04-12	26-04-12
Grasmus	07-04-60	04-04-82	11-04-12	13-04-12	14-04-12
Tuinfluitier	16-04-52	24-03-12	24-03-12	07-04-12	18-04-12
Zwartkop *	04-04-50	03-02-11	10-03-12	15-03-12	18-03-12
Fluiter	20-04-63	17-04-09	21-04-12	27-04-12	05-05-12
Tjiftjaf **	17-02-61	02-01-12	2-1-2012	15-01-12	15-01-12
Fitis	19-03-59	08-03-87	17-03-12	17-03-12	17-03-12
Grauwe vliegenvanger	11-04-48	14-04-07	27-04-12	29-04-12	5-5-2012
Bonte vliegenvanger	06-04-63	06-04-11	13-04-12	17-04-12	19-04-12
Wielewaal	15-04-61	12-04-81	01-05-12	04-05-12	04-05-12

Toelichting op tabel:

1- Vroegste waarnemingsdatum Avifauna van Brabant (Erven 1967).
 -2- Vroegste waarnemingsdatum uit archief of Hupke van de West Brabantse Vogelwerkgroep.
 Cursief opgenomen data = is vroegste waarneming.
 (1) Van de Grutto kunnen de hele vroege data, of winterwaarnemingen, betrekking hebben op de ondersoort islandica. Deze waarnemingen tot en met januari heb ik daarom niet in dit overzicht opgenomen.
 (*) Van deze soort zijn vele winterwaarnemingen bekend, horen eigenlijk niet meer in een fenologie overzicht.
 (**) Van deze soort zijn winterwaarnemingen bekend uit zachte winters.

Het Markdal

De mogelijke toekomst van het Markdal

Op 5 maart 2012 is een bijeenkomst gehouden over de waarden van het Markdal. Er werd een aantal lezingen gegeven door verschillende sprekers.

Zo werd de cultuur belicht en werd een voorbeeld gegeven van een vorm van samenwerking met bewoners en boeren. Er waren bijna honderd mensen aanwezig, die samen tot de oprichting van het Platform Markdal kwamen. Handtekeningen werden gezet en zo is er vanuit de bevolking en de belangengroepen een start gemaakt met het Platform. (zie 't Hupke 149). Er moet actie ondernomen worden om het Markdal een duurzame toekomst te geven. Dat betekent het ontwikkelen van natuur en landschap conform de te realiseren EHS (ecologische hoofdstructuur) en de Kaderrichtlijn Water, met daarnaast een toekomst voor een passende landbouw, recreatie en andere bedrijvigheden.

Hoe wordt hier verder aan gewerkt?

Het Platform Markdal heeft inmiddels al een aantal activiteiten ontplooid. Zo was onze voorzitter bij de Scheelebrugbijeenkomst aanwezig. Daar werd aan de wethouders van Alphen-Chaam en Breda een ei aangeboden. Dit ei staat symbool voor het te ontwikkelen Markdal, dat als een ei moet worden bebroed om te groeien tot een duurzaam gebied. Overleg met het waterschap Brabantse Delta heeft ertoe geleid dat de meander bij de Klokkenberg zal worden aangetakt aan de hoofdloop van de Mark. Dat gaat heel veel geld kosten omdat er verontreinigde bagger ligt. In het bestuur van het waterschap is het besluit hiertoe inmiddels genomen.

Om de Mark weer in zijn min of meer oorspronkelijke loop terug te krijgen en de stuwen te vervangen of te verwijderen moet echter meer gebeuren. Alle nu nog niet aangesloten oude meanders zouden ervoor kunnen zorgen dat de lengte van de Mark wordt vergroot. Daardoor zouden de stuwen er wellicht uit kunnen en kan zo de passeerbaarheid voor vis in de Mark worden vergroot. Voor deze ontwikkelingen is echter grond nodig, die moet worden verworven. De Belgen hebben hun stuwen al van vistrappen voorzien, wij in Nederland nog niet.

Ook is er overleg met de provincie Noord-Brabant geweest. Een delegatie van het Platform Markdal heeft aan gedeputeerde Van Hout het BIDboek aangeboden. Dit boek is door Jan Janse van Staatsbosbeheer gemaakt. Er staat in wat er in de nieuwe afspraken rond de EHS in het Markdal aan natuur moet komen, maar tevens wat er door kavelruil voor de boeren beschikbaar kan komen. Ook worden de kosten van de hele operatie (8 tot 10 miljoen euro) en de benodigde grond genoemd (ongeveer 60 – 70 ha).

Door de Dienst Landelijk Gebied is een nieuwe landschapsecologische inventarisatie gemaakt. Deze heeft nieuwe inzichten in de te bereiken natuurdoelen opgeleverd en is inmiddels met belanghebbenden besproken, maar nog niet voor publicatie vrijgegeven.

Op 8 juli werd een Big Jump gehouden. Samen met een afdeling van de Vlaamse vereniging Natuurliefhebbers werd hierdoor aandacht gevraagd voor de waterkwaliteit van de Mark. Precies op de grens sprong een aantal natuurliefhebbers in het water.

Piet van Iersel

Nieuwe atlas van de Nederlandse vogels

Niet alleen de Nederlandse broedvogelbevolking verandert, ook in de aantallen doortrekkers en wintergasten zijn de veranderingen groot. Veranderingen in de samenstelling van onze vogelbevolking zijn bijvoorbeeld de toename van de Grote Zilverreiger en het bijna verdwijnen van de Bonte Kraai.

Ook bestaat de behoefte aan actuele en nauwkeurige gegevens over de verspreiding en aantallen vogels in Nederland. In 2002 kwam de Atlas van de Nederlandse broedvogels uit en in 2007 de Atlas van de West-Brabantse broedvogels. De vorige Atlas van de Nederlandse vogels waarin de doortrekkers en wintergasten werden besproken is inmiddels al dertig jaar oud. Het werd dus tijd voor een nieuwe Atlas van de Nederlandse vogels. Half november 2012 beginnen de inventarisaties en tellingen voor die nieuwe atlas. Het verzamelen van gegevens zal in drie winter- en drie broedseizoenen moeten gebeuren.

De opzet van het veldwerk is grotendeels gelijk aan die van de laatste broedvogelatlas. De verzamelde gegevens moeten vergelijkbaar zijn om de veranderingen te kunnen aantonen. De basis zal worden gevormd door een complete soortenlijst per atlasblok en de kwantitatieve gegevens van kilometerhokken. Maar in tegenstelling tot het veldwerk voor de laatste broedvogelatlas zal het veldwerk nu ook in de winterperiode gebeuren. Het doel is een fijnchalig verspreidingsbeeld van vogels te maken, met aandacht voor de verschillende regio's en landschapstypen van heel Nederland en met aandacht voor de dichtheden van en de aantallen vogels. Het veldwerk wordt niet ingewikkelder omdat gegevens gekoppeld kunnen worden aan de digitale habitatinformatie die bijna landdekkend beschikbaar is.

Van tellers wordt gevraagd van een of meer atlasblokken een volledige soortenlijst op te stellen, zowel in het broedseizoen als in de winterperiode. Het atlasblok moet wel in één van de drie jaren onderzocht worden. Ook zullen ter aanvulling waarnemingen worden gebruikt uit andere bronnen. Van schaarse en zeldzame soorten zal ook worden gevraagd de exacte locatie van de waarnemingen in te tekenen. In elk atlasblok zijn, volgens een vast patroon, acht kilometerhokken aangewezen die minstens vier keer per jaar een uur moeten worden bezocht en doorkruist. De bezoekperiodes zijn 1 april -15 mei, 16 mei-30 juni, 15 november-31 december en 1 januari-15 februari. Meer bezoeken ook buiten de genoemde perioden zijn welkom.

Er zijn verschillende laagdrempelige mogelijkheden om aan het atlasproject mee te werken. Vogelaars kunnen bijvoorbeeld losse waarnemingen doorgeven via waarneming.nl of de Atlas-site. Vooral waarnemingen van schaarse en zeldzame soorten blijven welkom. Ook vogelaars die geen atlasblok willen adopteren kunnen meewerken door het uitvoeren van uurtellingen op een willekeurige plaats in Nederland.

Voor het inzamelen van de gegevens en presentatie van de resultaten worden moderne middelen ontwikkeld/gebruikt: een website om de gegevens online te kunnen invoeren. Tijdens de onderzoeksperiode zijn de geactualiseerde gegevens via internet beschikbaar en zijn de resultaten uitgebreid en gedetailleerd te zien. De andere SOVON-projecten, zoals BMP, MUS, PTT en watervogeltellingen blijven gewoon doorlopen en worden gebruikt voor de nieuwe atlas.

Medewerkers aan de vorige broedvogelatlas worden benaderd en hun wordt gevraagd de atlasblokken van toen

weer te onderzoeken. Zij krijgen op die manier voorrang. Zij kennen hun "oude" atlasblok goed, wat de vergelijkbaarheid van de gegevens ten goede zal komen. Vanaf begin september kunnen waarnemers een atlasblok claimen of aangeven op welke manier ze willen meewerken. De mogelijkheid bestaat voor al onze leden om al of niet met een groepje mee te werken aan de nieuwe Atlas van de Nederlandse vogels. Betwijfel je of je voldoende kennis hebt om mee te doen? Schrijf je in voor een van de cursussen van de Vogelwerkgroep en vorm samen met enkele andere leden een groepje en trek er samen op uit. Het atlasproject kent immers een onderzoeksperiode van drie jaar. Misschien kunnen we als Vogelwerkgroep een of meerdere Atlasblokken claimen?

Voor verdere aankondigingen over het nieuwe atlas kijk op de website www.vogelatlas.nl

Hans van der Sanden

Heb ik wat met Lepelaars?

Zo'n twintig jaar terug zat ik samen met Rob Burgmans op de natuurgidsencursus van het Hoeksche Waards Landschap. Rob vertelde daar over zijn broedvogel-inventarisaties voor Natuurmonumenten op de Korendijkse Slikken. Dat boeide me, dus vroeg ik hem of ik eens mee kon. Dat was akkoord. "In orde, zeg maar wanneer" zei Rob. Ik koos daar vaderdag voor. Dan mocht je ondanks een druk gezin met drie jonge kinderen je eigen programma hebben, vond ik. "Prima" zei Rob "zorg dat je een uur voor zonsopkomst bij mij in Piershil bent, om drie uur!" Oef, zo vroeg? Tja, vaderdag valt altijd in midden juni, dan is de zonsopgang het vroegst.

Het was een prachtige heldere dag toen wij vroeg de Korendijkse Slikken daar in het westen van de Hoeksche Waard indoken. We zagen van alles en kwamen al struinend over koeienpaden en door ruigtes bij de meest westelijke punt die het Haringvliet insteekt. We wurmden ons door de laatste rietkraag en zagen ineens zeven Lepelaars daar op een dammetje staan! Rob en ik gingen helemaal uit onze bol. Er waren nog nooit Lepelaars in de Hoeksche Waard gezien en nu zagen wij er een heel stel.

Primitief een foto door de verrekijker gemaakt als bewijs voor deze primeur. Met het verstrijken van de jaren trokken de Lepelaars steeds oostelijker de Hoeksche Waard in. Totdat ze na zo'n tien jaar vanuit hun kolonie in het Quackjeswater op Voorne de hele Hoeksche Waard als foerageergebied ontdekt hadden.

Vorige maand pakte ik eindelijk weer de kano om wat in het Markdal te peddelen. Net onder het bruggetje van de Reeptiend-Sulkerpad door zag ik ineens wat wits hoog in de lucht cirkelen. Allemaal grote witte vogels. Een hele wolk! Ik dacht even dat ik in het buitenland was. We waren het in de Donaudelta geweest, vandaar. Al cirkelend daalden ze om te gaan landen. Nu zag ik ook duidelijk dat het geen Zilverreigers, Ooievaars, Pelikanen of Witte Kraanvogels waren. Niet te missen: het was een witte wolk Lepelaars! En die zie je maar zelden in het Markdal. Harry van Vugt meldde de eerste vier waarnemingen in de laatste anderhalf jaar en dat vond iedereen al bijzonder! Nu waren het er elf in één keer! Ik keek om me heen en verwachtte dat iedereen zou staan te juichen, maar de weinige wandelaars op de kant zagen niet wat ik zag. De Lepelaars waren inmiddels geland en uit het zicht. Ik haastte me met de kano om ze weer in beeld te krijgen. Terug door de Ulvenhoutse meander zou te lang duren. Het was door de forse regenval hoog water en het stroomde behoorlijk, dus dan maar over de stenen dam. De stroom hielp en met wat schudden lukte het. De Lepelaars waren geland bij de ondiepe afgegraven oostoever van de Mark. Daar springen forse karpers altijd met grote klappen weg. Het stikt er van de vissen, dus vast ook van stekelbaarsjes, de favoriete kost van Lepelaars. De vogels waren er dan ook druk aan het "maaieren" met hun lepels. Daarna vlogen ze naar de andere oever, het schiereiland waar de restanten van de versterkte hoeve "Oudhof" liggen. Na een uurtje vlogen ze alle elf tegen de achtergrond van de Bieberg over het Mastbos weg.

Harry van Vugt vermoedt dat ze van de Sassenplaat tegenover Moerdijk in het Hollandsch Diep kwamen. Die plaat is dankzij acties van natuurbewegingen behouden en ingericht als natuurgebied. Daar heeft zich een forse lepelaarskolonie gevestigd. Van daaruit zwermen ze West-Brabant in. Ze hebben nu het Markdal ontdekt en komen vast terug om hier hun kostje te halen!

Zo vind ik het niet erg om wat met Lepelaars te hebben!

Joop van Riet

De Spreeuw *Sturnus vulgaris*

Iedereen kent de Spreeuw, o.a. als stadsvogel: brutaal, tam en luidruchtig. En meester-imitator van andere vogels maar ook van huis-, tuin- en keukengeluiden. Op wereldniveau is de Spreeuw een van de talrijkste vogels.

Overleven en overleving

De Spreeuw heeft een verenkleed met iriserende kleuren. Na de broedperiode wordt het totale verenkleed geruid. Na de rui heeft de Spreeuw een witgespikkeld verenkleed. Die spikkeltjes worden gevormd door de punten van de dekveren. Tegen het voorjaar zijn die zo ver afgesleten, dat de welbekende weerschijnkleuren te voorschijn komen.

Spreeuwen bewonen het liefst een afwisselend landschap met oude bossen en open graslanden. Maar ze komen ook veelvuldig voor in de menselijke omgeving. Het broedseizoen is van maart tot en met mei. Het legsel is meestal vier tot zes eieren groot. Het nest bouwen ze in holten, onder dakpannen, in oude spechtenholten en in nestkasten. Het nest en de foerageerplaatsen kunnen enkele honderden meters uit elkaar liggen, bij meer dan circa 500 meter is het heen en weer vliegen niet meer rendabel. Het voedsel van de Spreeuw bestaat in de broedtijd hoofdzakelijk uit in grasland levende insecten, regenwormen en spinnen. Maar daarbuiten zijn het alleseters die onder andere kersenboomgaarden kunnen plunderen. Spreeuwen zijn niet bepaald afkerig van water: ze nemen graag een bad. De vlucht van de Spreeuw is snel en rechtlijnig, een duidelijk verschil tussen hem en de Merel. Merels vliegen moeizamer, laag over de grond en meestal over korte afstanden. Het vliegbeeld van een Spreeuw is heel karakteristiek, de naar voren gerichte snavel, puntige rechte vleugels en een korte staart vormen een duidelijke driehoek.

Spreeuwendzwerm

(R. Soetendorp)

Een lekkernij

Het oorspronkelijke verspreidingsgebied van de Spreeuw bestaat uit Europa en grote delen van West- en Centraal-Azië. In Oost-Azië leeft een verwant, de Grijze Spreeuw. In Spanje en Portugal en op Corsica, Sardinië en Sicilië komt de Zwarte Spreeuw als broedvogel voor. Spreeuwen broeden al eeuwen in Noord-Brabant. In de zeventiende eeuw hingen aan de huizen vaak spreeuwenpotten: een nestgelegenheid voor de Spreeuw en vlees in de pot voor de bewoners van het huis. In kookboeken uit de achttiende eeuw vindt men recepten op basis van spreeuwendvlees. De Avifauna van Noord-Brabant (1967) noemt de Spreeuw een zeer talrijke broedvogel maar de dichtheid hangt sterk af

van de aanwezige nestgelegenheid. De Nederlandse trend over de laatste jaren laat echter een daling zien van het aantal broedparen. Mogelijk een gevolg van de omzetting van grasland in bouwland en van de verdroging waardoor de bodemfauna moeilijker bereikbaar wordt. Met de uitbreiding van steden en dorpen kwamen er geen nieuwe nestplaatsen beschikbaar; de nieuwbouw biedt steeds minder geschikte nestplaatsen.

Geholpen door de mens

Aan het eind van de negentiende eeuw was het uitzetten van exotische dieren bijzonder in trek. In Amerika werd zelfs een 'Acclimatization Society' opgericht. Deze vereniging stelde zich ten doel alle vogelsoorten die door Shakespeare werden genoemd te introduceren in de Nieuwe Wereld. Vaak mislukten de plannen: de losgelaten vogels konden zich niet handhaven in hun nieuwe omgeving. Ook met de Spreeuw leek het aanvankelijk niet te lukken. In 1875 mislukte de poging de Spreeuw in Quebec, Canada te introduceren.

Maar de aanhouder wint, was de gedachte van Eugen Schiefflin. In de jaren zestig van de negentiende eeuw had de in New York wonende apotheker, lid van de Acclimatization Society, met succes de Huismus in de Verenigde Staten geïntroduceerd. In 1890 liet hij zestig Spreeuwen, afkomstig uit Engeland, los in Central Park, New York. En een jaar later liet hij op die plaats nog eens veertig Spreeuwen los. Hij informeerde regelmatig bij het Museum of Natural History of er Spreeuwen werden waargenomen. In het voorjaar van 1891 werd het eerste nest met jonge Spreeuwen vastgesteld en wel onder de dakpannen van het Museum of Natural History. Na korte tijd werden er op allerlei plaatsen broedgevallen van Spreeuwen gemeld. Alles wees op een geslaagde introductie. Binnen dertig jaar had de Spreeuw vaste voet aan de grond langs de gehele noordoostkust van de Verenigde Staten. En binnen een halve eeuw werd heel Noord-Amerika bezet. Hoe kan dit succes worden verklaard? Waarschijnlijk is een combinatie van factoren hiervoor verantwoordelijk. De mens bood nestgelegenheid en voedsel, de Spreeuw mag dus een cultuurvolger worden genoemd. We leven in een wegwerpcultuur met als gevolg veel vuilstortplaatsen met een overvloed aan weggegooid etenresten. De woongebieden zijn meestal rijk voorzien van grasvelden, een ideaal foerageergebied voor de Spreeuw. Bovendien zijn de vogels niet kieskeurig en ook niet bang uitgevallen.

Spreeuwendvlees

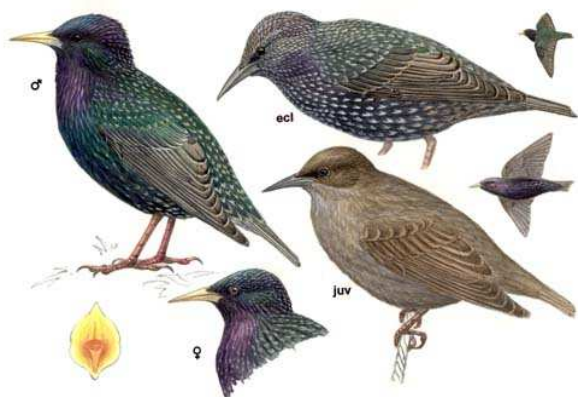
(ecomare.nl)

Geholpen door de mens heeft de Spreeuw ook andere delen van de wereld gekoloniseerd zoals Nieuw-Zeeland, Australië, Zuid-Afrika en het Caraïbische gebied.

Reislustig

Ieder najaar gaat de reislustige Europese spreeuwenbevolking massaal op reis en de vogels vertoeven dan met miljoenen in ons land. Op voorverzamelplaatsen en slaapplekken kunnen ze in enorme aantallen bijeen komen. Als onderlinge afstand wordt de lengte van twee snavelaangehouden. De slaapplekken zijn meestal in rietmoerassen maar ook in bomenrijen (b.v. langs de Bredase singels) of parken. Eens stonden de wijzers van de Big Ben in Londen stil onder het gewicht van de daarop verzamelde Spreeuwen. Grote groepen komen uit Duitsland en Scandinavië en strijken bij ons neer op het platteland of in de stad, op de vlucht voor de naderende winter en een mogelijke hongerdood. Half oktober krijgen ze gezelschap van Spreeuwen uit Finland, Polen en Rusland. De grote verhuizing begon al in de zomer toen jonge vogels uit Zuid-Zweden, Denemarken en Zwitserland hierheen kwamen. Het Alpengebied heeft korte zomers, vooral hoog in de bergen. Vandaar dat de Zwitserse Spreeuwen in juni en juli al op reis gaan naar voedselrijkere streken. De zomertrek van de Zwitserse Spreeuwen voert hen eerst via het Rijnval in noordelijke richting naar Midden-Duitsland, België en Nederland. Het zijn vooral juveniele Spreeuwen die aan de zomertrek meedoen. Nederlandse Spreeuwen vliegen hier dan nog lustig rond. Maar niet lang meer, een groot deel van onze eigen broedvogels vertrekt naar het mildere Engeland gevolgd door een gedeelte van de buitenlanders. Duitse en Poolse Spreeuwen verkiezen het vasteland en verhuizen naar België en Noordwest-Frankrijk. Als u in uw tuin dus een Spreeuw op de voedertafel ziet is de kans op een Nederlandse of buitenlandse dus zowat even groot.

Communicatie helpt

Het is dus mogelijk dat u in uw tuin het geluid van een Russische Notenkraker, een Poolse Waterrietzanger of een Wulp hoort want Spreeuwen zijn geweldige imitators en kunnen van ver komen. Om verwarring te voorkomen communiceren Spreeuwen onderling dan ook op een andere manier, met gebaren. Een spreeuwenonderzoeker ontdekte maar liefst dertien verschillende bewegingen en houdingen bijvoorbeeld slaapvluchten. Vanuit verschillende windrichtingen zoeken de vogels elkaar op en vormen een steeds groter wordende groep die uit duizenden individuen kan bestaan. Ze verzamelen zich eerst op

voorverzamelplaatsen. Daar is het al snel een drukte van belang. Gezeten in boomtoppen kwetteren, zingen, kibbelen en poepen de Spreeuwen dat het een lieve lust is. Tot plotseling de hele groep zwijgt en opvliegt richting slaapplek. Voordat ze gezamenlijk de nacht doorbrengen, voeren ze nog enkele spectaculaire formatievluchten uit. Het doel daarvan is om in één oogopslag te zien met hoeveel ze zijn. Wordt het aantal te groot voor het beschikbare voedsel in een gebied dan ontstaat er bij een deel van de vogels de drang om weg te trekken. Op kleine slaapplekken verblijven tot 20.000 vogels, op grote slaapplekken tussen de 20.000 en 250.000 vogels. Op 13 juli 1977 sliepen rond de sportterreinen bij het huidige Amphia-ziekenhuis Molengracht in Breda 51.000 Spreeuwen. Dit is de waarneming van de grootste groep in het archief van de Vogelwerkgroep. 50.000 Spreeuwen sliepen op Heilaar, Breda, op 15 maart 2006. Spreeuwen stemmen dus hun aantal af op de in de streek aanwezige hoeveelheid voedsel. De beschikbaarheid en de bereikbaarheid van het voedsel is voor een groot deel afhankelijk van de weersomstandigheden. Per dag kunnen daardoor wijzigingen in de voedselvoorraad optreden Bij regen, storm, ijzel, sneeuw en vorst vliegen ze haastig in grote groepen, 'spreeuwenwolken', zuidwaarts. Deze 'rushes' kunnen goed worden waargenomen.

Bij deze 'spreeuwenwolken' gaat het om formaties van honderden tot duizenden vogels die dicht op elkaar als één man keren en zwenken. Dit is mogelijk omdat Spreeuwen elkaar onder het vliegen heel scherp in de gaten houden en ze kunnen aan minimale veranderingen in de vleugelbeweging zien wat de buurvogels gaan doen. Een reden voor de vorming van zo'n wolk is bescherming tegen vijanden. Spreeuwen zijn doodsbang voor roofvogels. De ervaring heeft ze geleerd dat roofvogels bijna uitsluitend geïsoleerde prooien proberen te bemachtigen, in zo'n levende wolk wagen ze zich niet.

Nuttig of schadelijk

In 1786 was de Fransman Desfontaines vol lof over de Spreeuw. De Spreeuwen hielpen bij de bestrijding van sprinkhanen die een plaag vormden voor de olijvcultures. In de twintigste eeuw verschenen er rapporten over de schade die Spreeuwen aanrichtten aan de olijvenoogst. Ook de Europese wijnbouwers en fruitkwekers klaagden over door Spreeuwen aangerichte schade. En Amerikaanse veeboeren ondervonden hinder van Spreeuwen die van het veevoer snoepten. Hiertegenover staat een groot aantal publicaties waarin juist het nut dat Spreeuwen kunnen hebben voor land- en tuinbouw wordt benadrukt. In Nieuw-Zeeland heeft men de Spreeuw indertijd geïntroduceerd met het vooropgezette doel insectenplagen tegen te gaan. De Spreeuw dus: nuttig of schadelijk?

Hans van der Sanden

Literatuur: Vogels houden van Breda, West Brabantse Vwgr SOVON 1987, Atlas van de Nederlandse Vogels SOVON Vogelonderzoek Nederland 2002, Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2002 Dieren dichterbij. De Spreeuw. Uitgeverij Het Spectrum bv.

De Slechtvalken op de toren van de Grote Kerk

Vanaf mijn balkon, eettafel, luie bank en zelfs vanuit bed en bad kijk ik zo recht op de toren van de Grote Kerk. Waar er in voorgaande jaren vooral Stadsduiven en Kauwen te zien waren, en in de zomermaanden de Gierzwaluwen snel vliegend en luid gierend rond de toren vlogen, trekt nu voornamelijk een andere snelle vogelsoort de aandacht; jawel, de snelste vogel ter wereld heeft haar domicilie gekozen in Breda!

Mijn eerste waarneming van Slechtvalken, meteen twee, in de Bredase binnenstad was op 16 maart 2009 toen er om 16.20 uur twee in westelijke richting overvlogen. Bijna een jaar later, op 12 februari 2010, vloog er 's middags een Slechtvalk met typisch fladderende baltsvlucht rond de toren van de Grote Kerk. Op 9 april zag ik dit nog een keer. Daarna was het weer ruim een jaar wachten. In 2011 zag ik op 18 en 22 april weer een Slechtvalk op de Grote Kerk. Helaas, daarna was hij/zij verdwenen. Zoals Peter van Geneijgten tijdens zijn interessante lezing vertelde, verblijven de noordelijke Slechtvalken tot medio april in Nederland, om daarna snel naar Scandinavië en de Russische toendra te vliegen waar ze dan bij het ontluiten van de lente aankomen.

Dan is het weer lang wachten op een Slechtvalk. Op 3 februari dit jaar zag ik er nog eentje langs mijn kantoor in de Luchtmachttoren vliegen. De kast die we daar hebben geplaatst heeft nog steeds geen Slechtvalken kunnen interesseren. Behoudens wat veertjes van duiven is er geen enkel teken van de aanwezigheid van Slechtvalken. Maar wat niet is, kan nog komen!

Maar dan, 16 maart dit jaar. . . , twéé Slechtvalken vlogen hun fladderende baltsvlucht rond de toren van de Grote Kerk! Hoe lang zouden ze nu dit jaar gaan blijven? Zouden ze het dit jaar wél presteren om hier te blijven en niet alsnog verder te vliegen? Op 17 maart zag ik er weer een om 11.15 uur rond de Grote Kerk. Daarom ging ik 's middags, om 13.00 uur, meteen mee met de torenbeklimming om te kijken of ik vanaf de balustrade iets kon zien. Er bleek een aantal prooiresten te liggen: de koppen van een Wintertaling en een Kokmeeuw en een vleugel van een Houtsnip. Deze zijn door de Slechtvalk(en) gevangen, naar de Grote Kerk gesleept en aldaar opgepeuzeld. Helaas geen sporen van een nest gezien op die balustrade, maar in al mijn enthousiasme geloofde ik er heilig in dat het nest dan vast en zeker op de bovenste balustrade, of in het groene koepeltje, moest zitten. Een dag later zag ik een vogel met snelle vleugelslag richting Etten-Leur vliegen. Dan duurt het tot 13 april dat ik weer een Slechtvalk ter hoogte van de Grote Kerk in oostelijke richting zag vliegen. Op 17 april is er weer duidelijke baltsactiviteit van een van de Slechtvalken te zien, 's avonds op 24 april waren ze allebei aan het baltsen. Paringen heb ik helaas nooit waargenomen. In de dagen en weken erna heb ik veelvuldig één van de vogels waargenomen. Man of vrouw? Moelijk te zeggen als ze alleen zijn, helaas. Op 2 mei was duidelijk te zien dat de Slechtvalk een prooi aan het plukken was. Vanaf 6 mei waren er meerdere waarnemingen van een roepende Slechtvalk. Steeds weer of op het groene koepeltje, of ter hoogte van het grijze leidakje. Deze roepen klonken als jubelkreten. Zouden de eieren uitgekomen zijn? Op 23 mei komt een van de twee Slechtvalken in de schemer nog naar

huis gevlogen; om 22.06 uur landt ie op 't groene koepeltje. Op 24 mei vliegt er een een kwartier lang fladderend rond de toren.

Vleugel Houtsnip

(Albert de Hoon)

Dan nog één nachtje slapen; de volgende dag beklimmen Raymond van Breemen en ik samen met Marc Berends van de monumentendienst van de gemeente Breda de toren. Waar ik op 17 maart tot de grote balustrade was gekomen tijdens de rondleiding, daar gingen we nu hoger en hoger. Terwijl er op de grote balustrade een paar skeletjes te vinden waren, lag er op de kleine balustrade een flink aantal. Helaas nog steeds niets van een nest te vinden. Vol goede moed gingen we verder omhoog, tot in het groene koepeltje. Wat een magnifiek uitzicht!! Helaas, helaas, konden we niets van een nest vinden. Wel zijn een paar plekken gevonden waar eventueel een nestkast geplaatst zou kunnen worden. Ook Marc Berends is enthousiast en verleent graag alle medewerking. Toen we ietwat gedesillusioneerd concludeerden dat de Slechtvalken ons mooi voor de gek hadden gehouden, kwam er eentje mooi dichtbij langs zeilen. Dat maakte onze klim tocht meer dan de moeite waard! Met de beheerder van de Grote Kerk hebben we de afspraak gemaakt dat hij de prooiresten die van de balustrades verwijderd gaan worden in een vuilniszak zal bewaren. Raymond en ik zullen regelmatig de resten op gaan halen en determineren. In de afgelopen weken zat(en) de Slechtvalk(en) nog steeds regelmatig op de Grote Kerk. 's Ochtends 30 mei om 6.15 uur ben ik zelfs wakker geworden van een luid roepende en veel rondjes rondvliegende Slechtvalk. Dit duurde tot kwart voor 7. Toch een mooie manier om je dag te beginnen!

De grote vraag is nu of de Slechtvalken gebroed hebben in Breda. Of is het een paartje geweest dat nog niet tot broeden is gekomen? En als ze wél gebroed hebben, wáár dan???

Hopelijk kunnen we hier snel achter komen. We houden de Slechtvalken voor u in de gaten! Mocht u er zelf zien, dan zouden we het waarderen als u uw waarnemingen op www.waarneming.nl zou willen vermelden. Door alle waarnemingen als puzzelstukjes bij elkaar te leggen kunnen we hopelijk de eventuele broedplaats achterhalen.

Albert de Hoon & Raymond van Breemen

Jonge buizerdjes met biefstuk

(Jeroen Castelijns)

Buizerd gaat snacken bij Van der Valk

Op 29 mei 2012 tijdens een controle van een buizerdnest op vliegbasis Gilze-Rijen (Noord-Brabant) deden wij wel een heel speciale vondst van prooiresten.

Toen onze klimmer Jeroen Castelijns het nest controleerde, riep hij verbaasd vanuit de boom: "Deze Buizerd is wezen barbecueën!" Tussen de drie jonge Buizerds lag een gebakken biefstuk! Mooi dat we onze digitale camera bij ons hadden zodat we deze bizarre vondst konden vastleggen.

Terwijl Jeroen de Buizerds in de rugzak deed en ook de biefstuk en andere prooiresten als konijnhaar en veertjes, vond hij nog een bot van een karbonade of lamskotelet. Duidelijk was dat de Buizerd van medium gebakken houdt want de biefstuk was van binnen mooi rood (rauwv). Hij was nog vers want ondanks de warme avond rook hij nog lekker. Het gewicht was 90 gram en dat van het stuk bot 44 gram.

Uiteraard vroegen wij ons af waar onze Buizerd was wezen shoppen. De medewerker van de vliegbasis die ons rondrijdt met een busje wist te melden dat er met enige regelmaat gebarbecued wordt op het terrein.

Wij denken echter aan een andere optie.

Het buizerdnest bevindt zich aan de zuidkant van de vliegbasis tegen de rijksweg A58 (Breda-Tilburg). Op de beschreven locatie staat een hotel van Van der Valk. Ervan uitgaande dat de Buizerd niet het vlees bij gasten die buiten aten van het bord gejat heeft, denken wij aan een open container of aan vlees dat ernaast is gestort.

Nadat de jongen waren geringd en gewogen en gemeten hebben wij de biefstuk teruggelegd op het nest (altijd doen met verse prooi!) zodat de vogels verder konden gaan met tafelen.

Raymond van Breemen

Ooievaars

Hoe het afliep met de broedpoging van de Ooievaars op de boerderij van Staatsbosbeheer in het Markdal.

Vanaf 1 mei 2012 gebeurde er het volgende:

Op 9 mei kwam er een vreemd koppel overvliegen, het mannetje joeg ze weg, even later kwamen er weer vier Ooievaars overvliegen.

Op 19 mei zag Arend Meeuwissen aan het gedrag dat er jongen geboren waren.

Bekend is dat jonge Ooievaars pas vanaf de leeftijd van drie weken rechtop gaan staan. Zolang moet er dus gewacht worden tot ze zichtbaar worden vanaf de grond.

Op 27 mei stond er een Ooievaar op het nest, het was toen zeer warm.

Op 31 mei in de ochtend stonden beide Ooievaars nog op het nest te kleppen maar in de namiddag bleek dat zij het nest verlaten hadden. De twee vogels liepen bij de voliërs van Jan Romme in Galder. Waarom het is misgegaan zullen wij nooit te weten komen. Het mannetje was een jonge onervaren vogel en door het warme weer kan uitdroging opgetreden zijn.

Op 2 en 3 juni zag Arend Meeuwissen een Ooievaar op het nest.

Op 4 juni zag Rutger van Ouwkerk een verregende Ooievaar op het nest staan en er een langs vliegen.

Dezelfde avond zag Martin van Leest dat er om 21.20 uur een Ooievaar op het nest stond.

Op 6 juni zag Arend een klepperende Ooievaar op het nest.

Op 10 juni zag Arend een Ooievaar lopen bij de Klokkenberg.

Op 14 juni is vanuit een hoogwerker het nest bekeken. Er bleken twee dode jongen in te liggen.

Er volgden nog waarnemingen op 17 juni, 27 juni, 5 juli en 11 juli, 22 juli.

Volgens Bart Weel van Staatsbosbeheer slaapt er nog iedere nacht een Ooievaar op het nest.

Externe factor

In Galder houdt Jan Romme Ooievaars, geheel legaal omdat het gekweekte vogels zijn. Er is bij hem een vrouwtje ontsnapt. Het is mogelijk dat dit vrouwtje bij Staatsbosbeheer heeft gebroed. Bewezen kan het niet worden omdat deze vogel geen ring droeg.

Zoekwerk

Ik zocht naar meer informatie via Google en kwam onder andere op de website van BN De Stem terecht.

Bij Dongen zouden aan de kant van Oosteind langs de Hogedijk al drie jaar Ooievaars broeden. Bij onderzoek ter plaatse bleken daar inderdaad ooievaarsnesten te staan. Die waren echter niet bezet. Mondelinge informatie leerde mij dat na het broedseizoen 2009 twintig Ooievaars daar korte tijd verbleven. Dat heeft ertoe geleid dat verschillende bewoners nesten hebben geplaatst. Maar helaas, daarin is nooit gebroed.

Een vriendelijke man, die in zijn voortuin aan het werk was, had een logische verklaring; het is hier droge zandgrond en daar houden ze niet van.

Wel kwam vandaar de tip dat er bij Waspik een Ooievaar zou broeden. En inderdaad: er stond een Ooievaar op een nest met twee jongen aan de Waspikseweg! In juli 2011 zijn in hetzelfde nest vijf jongen grootgebracht. Waspik (gemeente Waalwijk) wordt niet tot West-Brabant gerekend.

Toen wij bij BN De Stem meldden dat er in het Markdal Ooievaars een nest in gebruik hadden genomen werd ons medegedeeld dat daar niets over gepubliceerd kon worden want er had pas een artikel in de krant gestaan over een nest in Terheijden. Later bleek dat het artikel ging over een gerestaureerd nest bij Lage Zwaluwe in de polder Schuddebeurs.

Vanwege verschillende waarnemingen in de Lange Bunders is Cees Huijben nog naar nesten gaan zoeken, zonder succes.

In het Land van Heusden en Altena broedden dit jaar ook weer Ooievaars

Op 20 mei zat een adulte Ooievaar met een jong op een paalnest bij Ethen en in Drongelen zat er een op het nest.

Op het kasteel van Dussen is het nest verwijderd. Het is vervangen door een paalnest in het park.

Harry van Vugt

Ooievaars

(Ger Duijf)

Bonte Vliegenvanger in de Haagse Beemden

Op 30 april jl. ontwaakte ik door een voor mij onbekend vogelgeluid. Vanuit mijn slaapkamerraam zag ik een mij onbekend vogeltje zitten in de prunusboom achter ons huis. Eerst ging ik mijn verrekijker halen want hij zat ver weg. Ook pakte ik mijn fototoestel om foto's te maken zodat we aan de hand van de foto's zouden kunnen achterhalen welke vogel het was.

Hij had een witte borst, waardoor hij goed opviel en een bruin vederpak met een witte vlek. Verder was de vogel geringd, en bewoog - wanneer het op een tak zat - zijn staart onophoudelijk naar beneden. In het vogelboek vonden we hem: een Bonte Vliegenvanger, ons exemplaar bleek een vrouwtje.

Er staat in de beschrijvingbij dat het geen tuinvogel is maar dat de soort zich ophoudt op de plaatsen waar ook Gekraagde Roodstaarten en Fluiters zijn: in bossen met open ruimte onder het bladerdek.

Hij schijnt steeds zeldzamer te worden omdat hij nog steeds op dezelfde tijd terugkomt van zijn winterverblijf in West-Afrika, terwijl bij ons de lentes eerder beginnen. Zo heeft hij

in verhouding minder tijd om zijn nest te bouwen, eieren te leggen en zijn jongen groot te brengen Die lijden onder een gebrek aan insecten.

Ik heb in januari een voor mijn verjaardag gekregen (ja, ja van een lid van de vogelclub!) vogelbroedhuisje opgehangen aan de garagemuur achter het huis. Het dak van het huisje heb ik eerst demontabel gemaakt omdat ik dat gemakkelijk vind als ik eens in het huisje wil spioneren. De vliegenvanger was wel in dit huisje geïnteresseerd: zij bleef steeds maar op en neer vliegen tussen boom en vogelhuisje. Daarbij zong ze onophoudelijk. Dit ging zo een aantal dagen achter elkaar door, ook zag ik haar bij de burens aan het vogelhuisje hangen.

Uiteindelijk zag ik dat er een mannetje was gearriveerd. Hij was bezig geweest de invliegopening van het huisje te beschadigen, waarschijnlijk was de opening te klein. Ik heb met een rasp het gat wat uitgevijld zodat het wat ruimer werd. En ja hoor: een dag later was er al nestmateriaal aangebracht. Het viel mij op dat het mannetje het nest bouwde Het vrouwtje hield hem op afstand in de gaten, het leek zelfs zo dat ze toch ook nog naar een ander nestkastje uitkeek.

Na een aantal dagen werd ik nieuwsgierig naar de inhoud van het huisje en schoof ik het dak een beetje opzij, waarna het nestje zichtbaar werd met zes kleine blauw-groene eieren. Inmiddels zijn er zes jongen die man en vrouw samen voeren: voortdurend vliegen ze heen en weer, de een het huisje in en de ander eruit.

Nu maar hopen dat de jongen veilig kunnen uitvliegen, want de Gaai zit ook regelmatig in de prunus, en dan hoor je de vliegenvangers al heftig tekeer gaan.

Arno Gommans

Alle begin is moeilijk

Ik begon belangstelling voor vogels te krijgen toen ik in de twintig was. Dat viel samen met protesten tegen de neutronenbom en vergaderingen over acties in verband daarmee. Mijn eerste kennismaking met het fenomeen vogels kijken was toen Peter Melissen een groepje meenam op de fiets de polder in.

Peter was best goed in vogels herkennen en ik moest er nog mee beginnen. In het begin deed ik dat zonder kijker en later leende ik een 12x50 van mijn vader. Je kent ze wel, die grote zware kijkers waarbij alles wat je ermee wilt bekijken beweegt. Dus dat viel me tegen. Ik kocht als eerste boek een Petersons, de beste gids die er toen was, met goede plaatjes van de vogels. Dus dat maakte het wat makkelijker. "Zien is kennen", dat toen ook een populair vogelboek was, heb ik maar weinig gebruikt. Ik vond de plaatjes niet passen bij de vogels die ik zag het leken me meer plaatjes voor een Verkade-album.

In die tijd volgde ik ook een gidsencursus bij het IVN en daar hoopte ik meer van vogels te weten te komen. Dat viel erg tegen. In de cursus werd slechts weinig aandacht aan vogels gegeven, dus zat er niets anders op dan zelf op pad te gaan. Ik ging zoveel mogelijk met anderen mee om vogelgeluiden te leren en om vogels te leren herkennen. Wat ik me herinner is dat ik, als ik een vogel helemaal zelf had ontdekt, daarmee bedoel ik gezien én gehoord, die vogel niet meer vergat..

De zang herkennen was elk voorjaar weer moeilijk. Thuis gekomen probeerde ik de geluiden terug te vinden op bandjes met vogelgeluiden. Dat was vaak een heel gedoe en je kon ze meestal niet snel vinden, dus luisterde ik goed als we op pad waren. Sommige vogels onthoud ik met ezelsbruggetjes die ik eens heb gehoord van een wat oudere man, die er veel kende. Zo vertelde hij me dat een Boomkruiper altijd zegt: "nou moe wat een gedoe". Pas in 1996 heb ik een telescoop, een KOWA, gekocht, met een iets te slap statief helaas. Ik had geld gekregen bij het opzeggen van mijn baan en dus had ik geld om er een te kopen. Maar ik heb er veel van genoten, plotseling kon ik de vogels in hun prachtig verenkleed bekijken. Zowaar klopte dat dan met de tekeningen in de Petersons. Fantastisch.

Als ik naar vogels kijk let ik het eerst op het gedrag en het silhouet. Dat geeft me de beste idee over welke soort het zou kunnen zijn. Meestal geeft de zang uitsluitsel. Inmiddels ken ik heel wat vogelgeluiden, maar de Boomkruiper mis ik nog al eens. Gelukkig is Jan Willem dan in de buurt die hem juist altijd meteen hoort. Pas na vele jaren vogelen ben ik gaan letten op de verschillende biotopen en habitats, zodat je met een bepaald verwachtingspatroon gaat wandelen en vogels kijken. Een Grote Mantelmeeuw verwacht je nou eenmaal niet in het Mastbos. Hoewel; vogels blijven je verrassen!

Wilma Rasink

Over onze vogeltochten

"Zeer ervaren gidsen lopen soms aan hem voorbij, aan dit vogeltje met zijn ritmisch tiet-tieteroe-iet", zo verzekert zij ons, over haar schouder fijntjes naar achter kijkend.

Ze loopt meestal vooraan, stapt flink door, lokaliseert nu eens links in de verte een groepje Barmsijsjes, rechts – met opgestoken vinger- "dat tietsju-tietsju. dat is de Zwarte Mees".

Dan staat zij een tijdje stil. " Sst, horen jullie wat verder naar rechts die steeds herhaalde enkele toon, die steeds sneller gaat en uitloopt in een triller? Dat is de Fluiter, ik heb hem dit jaar nog niet eerder gehoord".

Marjo en cursisten

(Jose Kujiken)

Heeft u wel eens een ochtendwandeling met Marjo Lips gemaakt door de bossen rond Breda? Nee? Wij wel.

Met veel enthousiasme brengt zij meer en minder ervaren vogelaars op de hoogte van wat deze en gene vogel te zingen heeft.

Wij gaan – we zijn vaak met ons vijftienen - met heel veel plezier met haar op pad.

U heeft ook deze lente wat gemist !

Met dank aan Marjo,

Jose Kujiken en Marijke Smeenk

Zomaar wat waarnemingen in de Krochten te Zundert

Groene Spechten

Begin april vond er een territoriumgevecht plaats tussen 2 Groene Spechten. Het waren mannetjes die zijn herkenbaar aan de rode mondstreep. Zij zaten wel een kwartier lang onderaan een boom op een halve meter hoogte op elkaar aan het pikken met hun snavels met een enorme snelheid. Het leek wel op een schermwedstrijd tijdens de Olympische spelen!

Ook spreidden zij de vleugels wijd uit om indruk op elkaar te maken.

Prachtig om dat zo te kunnen observeren. Wie als winnaar uit de bus kwam weten we niet want de dagen erop herhaalde zich dit schouwspel geregeld. Wel weten we zeker dat er enkele paren in het bos gebroed hebben want de jongen zitten nu geregeld rond ons huis te roepen.

Bonte Vliegenvangers

Op zaterdag 28 april rond een uur of vier hebben we een Bonte Vliegenvanger, vrouwtje, waargenomen. Was trouwens best moeilijk om te zien of het om een M of V ging.

Een goed uur later vloog er een mannetje in haar omgeving. Korte tijd later gingen ze op zoek met z'n tweeën naar een nestkastje. De volgende ochtend viel het ons op dat de Bonte Vliegenvangers wel erg druk waren met het zoeken naar een geschikte broedplaats.

Ze vlogen van kast naar kast, met nestmateriaal. Echter het waren er geen 2 maar 3, 1 vrouwtje en 2 mannetjes! Die laatste probeerde het vrouwtje naar een bepaalde kast te krijgen. Dit "spel" hebben de 3 wel een dag of 4 volgehouden. Waarbij het vrouwtje soms een te kleine opening van een nestkastje uitzocht waarbij ze met het nestmateriaal zich niet naar binnen kon wurmen. Uiteindelijk is er een kast gekozen en is 1 van de mannetjes vertrokken naar een perceel verderop.

Jammer genoeg hebben we de jongen niet zien uitvliegen maar ze gingen goed te keer in het kastje, we zijn dus zeker van een forse familie-uitbreiding.

Bonte Vliegenvanger

(Arno Gommans)

Zomertortel

Ook dit jaar de vaste gast bij ons die al een aantal jaren langs komt en zich zowat op dezelfde plek laat horen. Ineens hoor je hem met zijn typische zang. Ook hebben we deze tortel enkele keren gezien zo zat ie op de picknicktafel en een andere keer te drinken uit de vijver. Goed kunnen zien met z'n prachtige verenkleed, een genot om deze soort die steeds schaarser wordt toch nog in de Krochten te hebben. We hopen dat dit zo blijft.

Zomertortel

(Fred Sappemeer)

Bosuilen

Een fantastische waarneming betrof een 4-tal jonge Bosuilen.

Het viel ons op dat het s'avonds zo rond de klok van tien uur het erg onrustig was rondom ons huis. De Merels en Winterkoninkjes sloegen alarm en ja hoor daar kwamen ze te voorschijn 4 jonge Bosuilen die bij ons aan de rand van het terras / grasveld op jacht gingen naar alles wat bewoog. We zagen ze jagen op, insecten nemen en Meikevers bij de overgang van licht/schemer naar donker. Je zag ze duidelijk een prooi in hun poot vastgeklemd houden en deze opeten. Bijzonder was ook als er 4 of 3 naast elkaar zaten en ze iets hoorde in een fractie van seconde de bolle koppen dezelfde kant op draaiden. Ze waren uitstekend te zien met hun nog pluizige bolle koppen en die grote gitzwarte kijkers. Mary zou de knuffels bijna op schoot nemen, maar zo lief als ze eruit zien, zo rooflustig ze van jongs af aan al zijn.

We hebben enkele weken stevast op dezelfde tijd van hen mogen genieten.

Nu horen we ze 's nachts roepen, dit zal nog even duren en dan moeten ze op zoek naar een nieuw eigen territorium.

Enkele van deze waarnemingen hebben we gedeeld met vogelvrienden die dan naar ons toe kwamen om hiervan te genieten. De Bosuilen hebben ons veel mooie avonden bezorgd.

PS: Opvallend veel Zanglijsters dit jaar, door de natte zomer veel slakken.

Koos Holleman

De Sleeuwijkerwaard

Algemeen

Eigendom van Brabants Landschap

www.brabantslandschap.nl

Een buitendijks gebied langs de Boven Merwede met verwaarloosde grienden.

Ligging en bereikbaarheid

Atlasblokken 38-55-45 en 38-56-41/51.

Beschrijving

Een prachtig buitendijks gebied met prachtige, verwaarloosde, grienden en bramenstruwelen. Bij hoog water overstroomt het gebied.

Langs de Boven Merwede liggen mooie zand- en schelpenstrandjes.

Beheer

De Sleeuwijkerwaard bestaat uit grienden die niet meer worden afgezet waardoor ze uitgroeien tot echte bomen met veel ondergroei van smeewortel, valeriaan en brandnetel. De rietvelden worden periodiek gemaaid.

Mogelijkheden

De Sleeuwijkerwaard is het beste te bereiken door in Sleeuwijk de haven aan te houden. Op de dijk bij de haven linksaf slaan, de dijk op. Deze dijkweg gaat over in een

fietspad (bij Hoekeinde 36) maar net daarvoor is een kleine parkeerplaats met een trap naar beneden.

Loop de trap af, hier begint de wandeling die met rode paaltjes is aangeduid. Houdt rechts aan op de eerste splitsing en je loopt richting de ingang (voor boten) van de haven. Hou hier de IJsvogel in de gaten. Die zit graag op de stenen langs het water. Je kunt helemaal doorlopen over een pad dat links langs de oudere grienden en rechts langs rietvelden loopt. Volg dit pad tot een T-splitsing met een schelpenpad. Ga hier even rechtsaf naar een klein schelpenstrandje met een mooi uitzicht op de brug naar Gorinchem.

Ga terug over hetzelfde schelpenpad en volg het pad nu tot de dijk. Ga op de dijk links en loop terug richting haven. Het gebied is vrij toegankelijk over de paden.

De rode route is ongeveer drie kilometer lang.

De route is eenvoudig te verlengen met een blauwe route die begint aan de oostkant van het haventje op de parkeerplaats. Deze loopt door de Groesplaat (ook wel genaamd het Gors).

Aan het Kerkeinde 14 (het verlengde van het Hoekeinde richting de brug) vinden we de Theetuin Binnen & Buiten van Karin Kamstra. (tussen ANWB-fietsknooppunt 78 en 80 en bij wandelknooppunt 46)

www.theetuinbinnenbuiten.nl

U kunt natuurlijk ook parkeren bij de jachthaven en dan eerst de Groesplaat bezoeken en daarna de Sleeuwijkerwaard.

Wat is er te zien

Lente/zomer

Blauwe Reiger, Torenavalk, Buizerd, Dodaars, Wilde Eend, Waterhoen, Houtduif, Zwarte Kraai, Boomkruiper, Winterkoning, Grote Bonte Specht, Zwartkop, Fitis, Tjif tjaf, Blauwborst, Roodborsttapuit, Bosrietzanger, Kleine Karekiet, Tuinfluiter, Grasmus.

Herfst/winter

Blauwe Reiger, Torenavalk, Buizerd, Dodaars, Wilde Eend, Fuut, Waterhoen, Houtduif, Zwarte Kraai, Boomkruiper, Winterkoning, Grote Bonte Specht.

Jan Benoist

www.westbrabantsewvg.nl
voor meer informatie en foto's.

Hans van der Sanden

Hans ken ik als een man van weinig woorden maar des te meer als vogelaar en een fervent fotograaf. We hebben vele dag- en nachtvogeltochten gemaakt. Door het jaar heen gaan we graag ook naar het Chassétheater. We laten ons graag leiden door Agnes die een fijne neus heeft voor cultuur. Ik weet nog als de dag van gisteren dat we samen met Harry op een bergtop in de Pyreneeën met z'n drieën de toekomst van de Vogelwerkgroep bespraken.

Hoe belangrijk is het vogelen voor jou?

Ik kan me eigenlijk geen dag voorstellen zonder dat ik aan vogels denk. Als ik samen met Agnes een museum bezoek, naar een film of schouwburg ga, de boodschappen doe, ergens sta te wachten, op bezoek ga bij familie, altijd zie, hoor of denken we: Wat voor een vogel staat daar afgebeeld, hoor je die vogel, wat zou dat voor een vogel zijn? Of we krijgen vragen als "Hebben jullie nog iets bijzonders gezien?". Het slokt dus een flink deel van onze tijd op.

Wat betekent de Vogelwerkgroep voor jou?

Aan de excursies en vakanties met leden van de werkgroep hebben we verschillende leuke vrienden en kennissen te danken. Tellingen, bijeenkomsten en uitstapjes met leden van de Vogelwerkgroep nemen op onze agenda een vaste plaats in.

Waarom ben je lid geworden?

Inmiddels ruim veertig jaar geleden vroeg Harry van Vugt, tijdens een excursie van de KNNV, of ik mee wilde gaan met hem om watervogels te tellen. Dat leek me wel wat. Hij vertelde dat ze net met enkele mensen een vogelwerkgroep hadden opgericht en of ik misschien zin had om lid te worden? Ja, waarom niet.

Wat is je mooiste vogelervaring?

Mijn mooiste vogelervaring? Moeilijk hoor. O ja, ik denk dat dat was toen ik voor de eerste keer Kraanvogels zag en hoorde. Dat was op een mooie, zonnige, windstille herfstavond aan een meer in Zweden.

Wat is je vreemdste ervaring op vogelgebied?

Dit voorjaar: een Graspieper die een Houtduif verjoeg. Dit ligt nog vers in mijn geheugen. (zie elders in dit Hupke hierover het artikelje bijzondere waarnemingen).

Wat is je lievelingsvogel?

Een lievelingsvogel heb ik niet, wel een vogel waarin ik erg geïnteresseerd ben: de Kraanvogel. Daarvoor bezocht ik speciaal het Fochteloërveen, Hornborgasjön in Zweden, Rügen, Diepholzer Moorniederung en Rhin-Havelluch in Duitsland, Lac du Der Chantecoq in Frankrijk en Extremadura in Spanje. Ook heb ik Kraanvogels gezien in Turkije en op de Hortobagy. Ik heb ook andere soorten gezien. De Jufferkraanvogel zag ik in Turkije en Astrakan, de Paradijskraanvogel in Namibië.

Kraanvogels

(Hans van der Sanden)

Wat doe je zoal op vogelgebied?

Ik houd het waarnemingenarchief van de Vogelwerkgroep actueel met onder andere de gegevens van waarneming.nl en met gegevens die ik per e-mail krijg. Ik ben een van de vaste medewerkers aan 't Hupke en de beginnerscursus. Ieder jaar probeer ik voor de leden een eenvoudig onderzoekje op te zetten (Huisumus, Merel). Samen met Agnes, Rob Burgman en Willem Veenhuizen bereiden we een cursus voor die het mogelijk moet maken dat meer leden mee kunnen doen aan projecten van SOVON. Ook staan er enkele door mij geleide excursies op het programma van de Vogelwerkgroep. Agnes en ik hebben een PTT-route en samen met Evelien Eversdijk, Marc Dedobbelaere en Agnes inventariseer ik jaarlijks een gedeelte van Weimeren. Verder doe ik mee aan de weidevogelbescherming, de uilenwerkgroep, de knotploeg, de winterwatervogeltellingen en PTT tellingen en zit ik in de ledenraad van SOVON.

Wat is het mooiste vogelland?

Ik heb al heel wat landen buiten Nederland bezocht en een keus maken voor één land kan ik niet. Je kunt niet een woestijn in Namibië vergelijken met het tropische regenwoud langs de Amazone of het stroomgebied van de Biebrza in Polen. Het voordeel van Polen is dat je de daar voorkomende soorten kent. In een tropisch regenwoud ben je weer een groentje.

Wat is je favoriete gebied in Nederland?

Mijn voorkeur gaat uit naar een half-open landschap. Liefst met wat water. Gebieden als Weimeren in de Haagse Beemden, de omgeving van het Padvindersven op de Pannenhoeve of het fietspad langs de Mark vind ik schitterend. Een groot naaldbos kan me niet zo bekoren.

Zijn we nog wat vergeten?

Ja, misschien leuk om te vertellen: ik verzamel postzegels. Wat dacht je, met vogels natuurlijk. Ik heb een verzameling over Kraanvogels waarmee ik onder andere in België, Denemarken en Duitsland meedoe aan tentoonstellingen.

Jan Benoist

Weimeren

Sinds 2007 is de werkgroep Weimeren actief. In eerste instantie was alleen sprake van een weidevogelgroep die zich in het gebied Weimeren, boven Prinsenbeek, bezighield met het zoeken naar en markeren van nesten en het in overleg met de boeren nemen van beschermingsmaatregelen, bijvoorbeeld het verplaatsen van de nesten of plaatsen van verjaagstokken. Sinds 2008 worden naast het beschermen van de weidevogels door een aantal leden ook de aanwezige broedvogels in het gebied geïnventariseerd. Deze inventarisatie vindt plaats voor Staatsbosbeheer.

Enthousiaste groep

De werkgroep bestaat al sinds het begin uit ongeveer veertien personen. Af en toe valt er iemand af of komt er iemand bij, zodat het totaal ongeveer gelijk is gebleven. Nieuwe leden, bij voorkeur personen die op een of meer doordeweekse dagen beschikbaar zijn, zijn welkom!

Het seizoen start begin april. Dan gaan we de polder in om, in eerste instantie vanaf de weg, te bekijken waar de vogels actief zijn. We hebben goed contact met de boeren, zodat we op de hoogte zijn over wanneer de eerste bewerkingen plaats zullen gaan vinden. Aan het begin van het seizoen nemen we zelf altijd even contact op, om te vragen of we weer op hun medewerking kunnen rekenen. Dit seizoen was een van de boeren ons zelfs voor: hij belde begin april met de vraag of hij zijn akker al op mocht of dat we nog nesten moesten markeren! Dit geeft wel aan dat de boeren zelf ook echt wel moeite willen doen voor de vogels. Zelf kunnen ze er echter niet voldoende rekening mee houden, dus is onze hulp gewoon nodig. Maar andersom geldt natuurlijk ook: zonder een goede samenwerking met de boeren zou het beschermen niet mogelijk zijn.

Werkwijze

We beginnen dus in de periode wanneer de eerste bewerkingen plaats gaan vinden met het markeren van de aanwezige nesten. De Kievitsnesten leggen we in mandjes, zodat ze gemakkelijk te verleggen zijn bij een bewerking. De vogels vinden dat allemaal prima. Een paar minuten nadat het nest is gemarkeerd en in een mandje is gelegd, zitten ze alweer terug op het nest. Wanneer er daadwerkelijk een bewerking plaats gaat vinden, laten de boeren dat netjes van tevoren weten. Een of een paar van ons gaan dan naar het perceel toe en verleggen de nesten tijdens de bewerking. Een van de boeren heeft zijn zoons

geïnstrueerd, zodat zij de nesten verleggen en wij niet per se aanwezig hoeven te zijn.

Voor de paar Grutto's die we nog in het gebied hebben geldt dat we via Brabants Landschap gebruik kunnen maken van de Regeling rustzones. Dit betekent dat we met de boer een contract afsluiten dat hij per nest minimaal een hectare aan gras laat staan totdat de kuikens vliegvlug zijn. Pas als wij het aangeven, mag hij dat gedeelte van het weiland maaien. Hiervoor krijgt hij dan een vergoeding via Brabants Landschap. Hier maken we al een aantal jaren gebruik van en dit blijkt goed te werken.

Grutto

(Hans van der Sanden)

Broedseizoen

In de loop van het seizoen gaan we zo min mogelijk de akkers of weilanden op, omdat dat voor onnodige verstoring van de vogels zorgt. Alleen wanneer er een bewerking plaats gaat vinden, of aan het einde van de broedduur gaan we de percelen op. De nesten worden gecontroleerd en er wordt genoteerd of ze zijn uitgekomen of niet. De resultaten worden ingevoerd in een module op internet en gaan naar Brabants Landschap. Deze organisatie verzamelt alle gegevens van weidevogelgroepen uit de hele provincie.

Dit seizoen viel op dat er slechts twee koppels Grutto's aanwezig waren, terwijl dat aantal andere jaren toch twee keer zo hoog lag. De twee koppels hebben wel allebei gebroed en de nesten zijn uitgekomen. Of de jongen het ook daadwerkelijk hebben overleefd is moeilijk te zeggen, omdat ze vaak niet meer worden gezien. Ook het aantal Kieviten was minder. Het aantal Scholeksters lijkt vrijwel gelijk te blijven.

Inventariseren

Voor wat betreft de broedvogelinventarisatie geldt dat we in de maand april starten. Er wordt gewerkt met de SOVON-methode. Dit betekent dat we in het seizoen minimaal acht bezoeken afleggen, met een tussentijd van ongeveer tien dagen. Tijdens een bezoekronde lopen we een ronde om het gehele gebied en tellen en noteren de aanwezige broedvogels. De gegevens worden ingevoerd in een module op de website van SOVON en komen op die manier bij Staatsbosbeheer terecht.

Mocht je lid willen worden, neem dan contact op met

Evelien Eversdijk

Veel soorten vogels, bijvoorbeeld zangvogels, hebben een soort anti-roofdiergedrag. Het is bekend onder de naam "mobbing". Ieder heeft weleens gezien dat Zwarte Kraaien, zeker in de broedtijd, iedere stootvogel achterna vliegen en deze proberen te verdrijven uit hun territorium. Dit gaat meestal gepaard met luidruchtig gekrijs. Maar Zwarte Kraaien worden op hun beurt ook weer aangevallen. In weidevogelgebieden proberen Kieviten en Grutto's overvliegende Zwarte Kraaien zo snel mogelijk uit hun broedbiotoop te verjagen. Dit om te voorkomen dat eieren of jongen het slachtoffer worden van de Zwarte Kraai. Het gaat veelal gepaard met luid roepen en duikvluchten richting de overvliegende of in het weiland verblijvende Zwarte Kraaien. Ook op kleine zoogdieren als de Wezel reageren weidevogels met het anti-roofdiergedrag. Ze blijven dan vaak boven het beestje vliegen, luid scheldend, tot ze de indringer ver genoeg uit de buurt van het nest of de jongen hebben verdreven. In Weimeren zit al twee jaar een Kievit die ditzelfde gedrag vertoont tegenover een scholeksterpaar. Zodra de Scholeksters te dicht in de buurt komen van het nest of de jongen van het kievitpaar wordt door slechts een van de Kieviten de aanval geopend op de foeragerende Scholeksters, hoewel Scholeksters geen bedreiging vormen voor de eieren of jongen van de Kieviten.

Om mobbing waar te nemen is het zelfs niet nodig er op uit te trekken. Als u een poes heeft en deze in uw tuin loslaat reageren Merels, zeker in de broedtijd, als de poes in de buurt van het nest komt met een scheldpartij. Een brutale Merel doet soms pogingen de poes te pikken. Hierbij loopt die Merel dan wel het risico een prooi te worden van de poes. Tijdens het broedseizoen ziet men ook weleens soortgenoten elkaar in de veren vliegen. Vechtende Meerkoeten zijn vaak waar te nemen op plaatsen waar de territoria klein zijn. Ook de Futen in de Bredase singels kunnen het elkaar moeilijk maken bij het verdedigen van het broedterritorium tegen indringers van dezelfde soort. Dat ziet men hoofdzakelijk in de broedtijd. Buiten het broedseizoen leven vogels als de Meerkoet soms in grote groepen.

De Roodborst is ook een vogel die erg territoriaal en agressief is. Alleen gedurende de broedtijd dulden ze elkaar. Dit is een van de redenen waarom roodborst-jongen niet op de ouders lijken. Als dat wel zo zou zijn, zou dit na het uitvliegen tot een forse kloppartij leiden met als bijna zeker gevolg de dood van de jongen. Zelfs in de winter hebben mannetje en vrouwtje Roodborst ieder een eigen voedselterritorium. Twee Roodborsten op een voedertafel in de winter ziet men bijna nooit. Als dat wel zo is volgt een fikse ruzie.

Kleine zangvogels als mezen vertonen ook het mobbing-gedrag. Als bijvoorbeeld een Koolmees een slapende uil ontdekt in een boom, volgt er een flinke scheldpartij. Door de geluiden die de Koolmees maakt worden andere kleine vogels aangetrokken die samen met de Koolmees de scheldpartij voortzetten. Dit houden ze meestal vol tot de uil vertrekt naar een andere plaats. Een koor van verschillende alarmroepen uit de omgeving van een boom is vaak een teken dat daar een rustplaats is van een uil of kat.

Waarom dit verhaal over mobbing? Op een van onze fietstochtjes door de Vierde Bergboezem zagen we het mobbing-gedrag van een Graspieper. Op een paar weipalen langs een sloot zaten twee Houtduiven en in het weiland zelf foerageerden een tiental Houtduiven. Onze aandacht werd getrokken door het gedrag van de Graspieper. Telkens viel de Graspieper uit naar een van de Houtduiven op een weipaal. Na enkele minuten vloog de Houtduif op en ging in het weiland zitten. Toen kwam de tweede Houtduif aan de beurt. Ook nu viel de Graspieper de Houtduif lastig tot deze iets verderop ging zitten. Was deze Graspieper in de veronderstelling dat Houtduiven mogelijk een bedreiging vormden voor zijn eieren of jongen in zijn nest in de slootkant of kende de Graspieper het verschil tussen een Houtduif en een Koekoek niet? Mogelijk wilde de Graspieper voorkomen dat de "Koekoek" een ei in het nest wilde deponeren. Wie heeft een verklaring voor het gedrag van de Graspieper?

Hans van der Sanden

Mobbing

Havik en Zwarte Kraai

Bruine Kiekendief en Kievit

Waarnemingen

34	Geoorde Fuut	21-7-2012	Breda	Emerput	Raymond van Breemen
1	Roerdomp	1-6-2012	Werkendam	Brabantse Biesbosch - Spieringpolder	Ger Duijf
1	Kleine Zilverreiger	3-6-2012	Etten-Leur	Krijtenburgsche Polder	Piet van Iersel
1	Ooievaar	27-5-2012	Drimmelen	Terheijden - Groote Zonzeelsche Polder	Cees Huijben
3	Lepelaar	30-5-2012	Breda	Prinsenbeek - Weimeren	Hans van der Sanden
1	Smient	20-5-2012	Breda	Rooskensdonk	Cees Janssen
3	Zomertaling	12-5-2012	Breda	Prinsenbeek - Weimeren	Andres Scherff
1	Krooneend	19-5-2012	Werkendam	Brabantse Biesbosch - Hardenhoek	Joost Simons
1	Brilduiker	1-5-2012	Baarle-Nassau	Castelre - Merkske - Castelresche Heide	Harry van Vugt
1	Nonnetje	19-5-2012	Werkendam	Brabantse Biesbosch - Maltha - Oost	Joost Simons
1	Midd. Zaagbek	12-5-2012	Steenbergen	Dintelse Gorzen Oost	Joost Simons
2	Wespendief	26-5-2012	Etten-Leur	Padvinderven	Hans van der Sanden
1	Smelleken	6-5-2012	Breda	Prinsenbeek - Weimeren	Rutger van Ouwerkerk
1	Boomvalk	15-7-2012	Oosterhout	Ter Aalst / Zipten en Banken	Eric Corssmit
1	Slechtvalk	12-6-2012	Breda	Industriegebied / Haagse Beemden	Albert de Hoon
9	Patrijs	28-7-2012	Breda	Vuchtschoot	Jan Benoist
7	Kwartel	12-7-2012	Baarle-Nassau	Castelre - Merkske - Castelresche Heide	Harry van Vugt
1	Porseleinhoen	26-5-2012	Breda	Prinsenbeek - Weimeren	Tim van Oerle
3	Kraanvogel	16-6-2012	Steenbergen	Dintelse Gorzen Midden	Joost Simons
40	Visdief	4-7-2012	Werkendam	Brabantse Biesbosch -Oude Hardenhoek	Harry van Vugt
2	Dwergstern	12-5-2012	Steenbergen	Dintelse Gorzen Oost	Joost Simons
4	Zwarte Stern	1-5-2012	Alphen-Chaam	Chaam - Bleeke Heide	Jan Vermeulen
8	Nachtzwaluw	28-6-2012	Alphen-Chaam	Chaam - Chaamsche Bossen	Harry van Vugt
1	Ijsvogel	21-7-2012	Breda	Lange Bunders en Slangwijk	Mariëtta Peters
1	Midd. B Specht	29-5-2012	Alphen-Chaam	Chaam - Hondsdonk	Jan Vermeulen
1	Kl. B Specht	8-7-2012	Zundert	Zundert - Pannenhoef - zuid	Richard de Jonckheere
2	Nrd.Kwikstaart	2-5-2012	Werkendam	Brabantse Biesbosch Hardenhoek	Marjo Lips
1	Gele Kwikstaart	31-7-2012	Zundert	Rijsbergen - Watermolenstraat e.o.	Rutger van Ouwerkerk
4	Nachtegaal	7-6-2012	Baarle-Nassau	Castelre - Merkske - Halsche Beemden	Harry van Vugt
1	Beflijster	1-5-2012	Breda	Prinsenbeek - Weimeren	Rutger van Ouwerkerk
1	Spotvogel	5-6-2012	Breda	Hoge Vucht	Raymond van Breemen
3	Gra.Vliegenvanger	9-7-2012	Breda	't Hout	Raymond van Breemen
1	Bo.Vliegenvanger	7-5-2012	Breda	Teteringen	Richard de Jonckheere
1	Wielewaal	30-5-2012	Etten-Leur	Zwartenbergsche Polder	Hans van der Sanden
1	Goudvink	28-6-2012	Breda	Wendel	Ad Rijnen
1	Grauwe Gors	4-5-2012	Breda	Hooijdonk	Erik van Boxtel

Zie voor alle waarnemingen www.waarneming.nl

herfst 2012				
datum	activiteit	contactpersoon	Telefoon	bijzonderheden
13 sept	Ledenbijeekomst	Ellie Pruiksmá	076 5658570	Zie website
16 sept	Excursie Strabrechtse heide	Willem Veenhuizen	06510690477	Vertrek 8.00 aanmelden Willem
6 okt	Eurobirdwatch day	Piet van Iersel	0765816382	Aanmelden bij Piet
18 okt	Ledenvergadering	Eric van Damme	0613216442	Zaal Heuvelzicht 20.00 uur
1 nov.	Ledenbijeekomst	Ellie Pruiksmá	076 5658570	Zie website
17 nov	Ganzentocht Breda e.o.	Piet van Iersel	0765816382	Aanmelden bij Piet
15 nov	Excursie Emerput	Hans van der Sanden	0765878432	9.00 vertrek vogelkijkhut

Werkgroep
Weimeren

